

Riigi tegevus energiasäästu saavutamisel

*Kas Eesti suudab 2016. aastaks säästa 2678 GWh
energiat?*

Riigi tegevus energiasäästu saavutamisel

Kas Eesti suudab 2016. aastaks säästa 2678 GWh energiat?

Kokkuvõte auditeerimise tulemustest

Mida me auditeerisime?

Euroopa Liit on võtnud eesmärgiks aastaks 2016 säästa lõpptarbimises energiat 9%, mis aitab leevendada fossiilkütuste kasutamisest tingitud keskkonnaprobleeme ning tõstab majanduse konkurentsivõimet. Eestil tuleks sellest lähtuvalt kokku hoida 2678 GWh energiat.

Riigikontroll hindas auditis, kas riigil on selge kokkulepitud tegevusplaan energia säästlikumaks kasutamiseks. Samuti analüüsisime energiasäästu põhimõtete rakendamist riigisektoris, keskendudes eeskätt riigi tegevusele energiatõhusate seadmete ja autode ostmisel ning avalike hoonete ehitamisel.

Miks on see maksumaksjatele oluline?

Majanduse arenguga käib kaasas energianõudluse suurenemine, sest inimeste elukvaliteeti parandavad seadmed ning masinad vajavad käitamiseks elektrit, bensiini, gaasi või muud energiaallikat. Keskkonnaprobleemide leevendamiseks ning majanduse konkurentsivõime suurendamiseks tuleb seetõttu hoolikalt kaaluda, kas soovitud eesmärgi saavutamiseks kasutatakse optimaalsel hulgal energiat.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium koostas energiatarbe piiramiseks energiasäästu sihtprogrammi 2007–2013, millega kavandatakse energia kokkuhoiuks 17 meetet kogumaksumusega 1,63 miljardit krooni. Sihtprogrammi kohaselt peaksid Eesti kodanikud, ettevõtjad ja riigiasutused aastatel 2008–2013 energiat kokku hoidma 1785 GWh. Sellise koguse elektrienergiat tarbivad Eesti kodumajapidamised ühe aasta jooksul, kulutades selleks 2,6 miljardit krooni.

Mida me auditi tulemusel leidsime ja järeldasime?

Riigikontrolli hinnangul puudub riigil selge kokkulepitud eesmärk energia säästmiseks ning tulemuslik energia kokkuhoiu kava. Kuigi riigi tasandil räägitakse energiasäästust palju, on tegelikud tulemused kasinad. Samuti pole energiasäästu põhimõtteid omaks võtnud riigiasutused, kes ei pööra riigihangete läbiviimisel ja riigihoonete haldamisel energiasäästule piisavat tähelepanu.

Probleemide tulemusena on Riigikontrolli arvates vähe tõenäoline, et Eesti suudab aastaks 2013 kokku hoida loodetud 1785 GWh. Otseste säästutegevuste edasilükkumise tõttu peab Eesti oluliselt rohkem pingutama aastatel 2013–2016, et saavutada 9% ehk 2678 GWh energia kokkuhoidu.

Olulisemad auditi tähelepanekud on järgmised:

- Kuigi riik planeeris energiasäästu meetmetega investeerida aastatel 2007–2013 kokku 1,63 miljardit krooni, ei ole teada, kus ja kui palju energiat selle tulemusena kokku hoitakse. Energiasäästu sihtprogramm ei sea selget, tähtjalist ja mõõdetavat energiasäästu eesmärki. Sihtprogrammi meetmete elluviimisel saavutatavat energia kokkuvõidu pole võimalik usaldusväärselt mõõta, kuna meetmed ei ole seotud hinnatavate energiasäästu tulemusega. Näiteks kasutatakse kortermajade renoveerimistoetuse tulemuse hindamiseks väljamakstud raha hulka ning toetatud elamute arvu, mitte aga saavutatud energiasäästu.
- Riik on liialt keskendunud energiasäästu vajalikkuse selgitamisele, jättes tagaplaanile kodanike ja ettevõtete rahalise toetamise. Energiasäästu sihtprogrammiga kavandatakse peamiselt uuringuid, õigusaktide koostamist, koolitusi ning teabelevi parandamist. Vajalike säästumeetmete väljatöötamise ja rakendamiseni jõutakse mitmel juhul alles 2011. aastal või veelgi hiljem. Otseseid rahalisi meetmeid energia lõpptarbimise vähendamiseks on sihtprogrammis vaid kaks – kortermajade renoveerimistoetus summas 656 miljonit krooni ning kohalike omavalitsuste energiasäästuinvesteeringute toetamine summas 2 miljonit krooni.
- Riigisektoris puudub ühtne vastutaja energiasäästu põhimõtete rakendamise eest. Riigihangetega soetatakse miljardite kroonide eest hooneid, autosid ja kontoritehnikat, kuid parimate pakkumuste väljaselgitamisel on energiasääst jäetud tagaplaanile. Riigihoonete haldamisel pööratakse vähe tähelepanu energiakulude põhjendatusele, sest analüüsimiseks ning säästumeetmete kavandamiseks vajalikke andmeid ei koguta. Valdkond jaguneb Rahandusministeeriumi ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi vahel, kuid kumbki pole võtnud juhtrolli ning vastutust riigisektori energiasäästu korraldamisel.
- Eestis puuduvad energiasäästu tõhusaks kavandamiseks vajalikud alusandmed. Juba 2002. aastal soovitas energiaharta sekretariaat parandada Eestil andmete ja statistika kogumist ning luua energiatõhususe indikaatorid, mis võimaldaks võrrelda eri valdkondade energiamahukust nii Eesti-siseselt kui ka teiste riikidega. Kuigi sihtprogrammis tõdetakse, et energiasäästu elluviimise kvaliteeti halvendab olemasoleva riikliku statistika ja teiste andmekogude ebapiisavus, pole olulisi samme andmete kogumise ja töötlemise parandamiseks seni astutud.

Majandus- ja kommunikatsiooniministri ning rahandusministri vastused:

Majandus- ja kommunikatsiooniminister nõustus vajadusega seada Energiasäästu sihtprogrammile mõõdetavad ja tähtjalised eesmärgid, mis võimaldaksid tõendada sihtprogrammi tulemuslikkust ning hinnata eraldatud ressursside kasutamise otstarbekust. Ministri sõnul on sihtprogrammis üldisel tasandil juhitud Euroopa Liidu eesmärgist saavutada aastatel 2008–2016 9%-line ehk 2678 GWh energia kokkuvõid. Mõõdetavad ja tähtjalised eesmärgid kavandatakse seada enamjaolt üksikmeetmetele. Konkreetsed eesmärgid seatakse aga pärast

seda, kui Euroopa Komisjon on välja töötanud saavutatud energiasäästu mõõtmise meetodika.

Majandus- ja kommunikatsiooniminister jagab Riigikontrolli seisukohta, et kodanikele ja ettevõtetele tuleb suunata rohkem rahalisi meetmeid energiasäästu saavutamiseks. Spetsialistide arvu suurendamise ning teavitustegevuse kõrval näeb minister vajadust panustada otseselt mõõdetavate energiasäästu andvate projektide realiseerimisse. Sihtprogrammi meetmete ümbervaatamine on planeeritud hiljemalt 2011. aasta juunis.

Energiasäästu kavandamiseks vajalike alusandmete kogumise ning töötlemise korra arendamisega jätkab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium tööd. Näiteks on loodud süsteemid kortermajade energiatarbimise suundumuste seireks ning Ehitisregistrisse kantakse hoone energiamärgise energiaklass. Kuigi eelarvevahendite nappus on suureks takistuseks, jätkatakse siiski võimaluste piires energiasäästupoliitika tulemuslikkuse analüüsivõimaluste väljatöötamisega.

Rahandusminister nõustus, et hoonete energiakasutuse analüüsimine pole hästi korraldatud. Kuigi riigi kinnisvarategevuse strateegias on energiasäästlikkus üks läbivaid aspekte, pole konkreetseid sihttasemeid energiakulutuse osas toodud. Olukorra parandamiseks on Rahandusministeerium asunud tervikliku riigi kinnisvara korralduse süsteemi loomisele, mis muu hulgas hõlmab ka hoonete energiakulutuste jälgimist. Riigivara seaduse muutmise eelnõu kohaselt minnakse riigi kinnisvara detsentraliseeritud valitsemiselt üle uuele terviklikule juhtimissüsteemile, mis tagab efektiivsema arenduse, haldamise ja korrashoiu.

Riigihangete osas on rahandusminister endiselt seisukohal, et seadusega ei saa kohustada hankijaid ostma mingite kindlate näitajatega toodet, teenust või ehitustööd. Sellest tulenevalt annab riigihangete seadus üksnes võimaluse energiasäästu põhimõtete rakendamiseks, mille veelgi selgemaks esiletoomiseks kavandatakse 2009. aastal välja töötada vastav riigihangete seaduse muudatuse eelnõu.

Sisukord

Sissejuhatus	5
Primaarenergia kasutuse vähendamine	5
Energia lõpptarbimise vähendamine	6
Eesti energiakasutus pole säästlik	7
Riigi tugi energiakasutuse vähendamiseks	10
Energia kokkuhoidu lõpptarbimises soodustab sihtprogramm vähe	10
Hoonete energiatarbe vähendamise eeldused on hilinevad	18
Energiasäästu põhimõtete rakendamine riigisektoris	24
Riigihangetel ei kasutata energiasäästu võimalusi	24
Riik ei rakenda hoonete haldamisel energiasäästu põhimõtteid	26
Probleemide põhjused	26
Riigikontrolli soovitusel ja auditeeritu vastused	32
Auditi iseloomustus	36
Auditi eesmärk	36
Hinnangu andmise kriteeriumid	36

Sissejuhatus

Primaarenergia kasutuse vähendamine

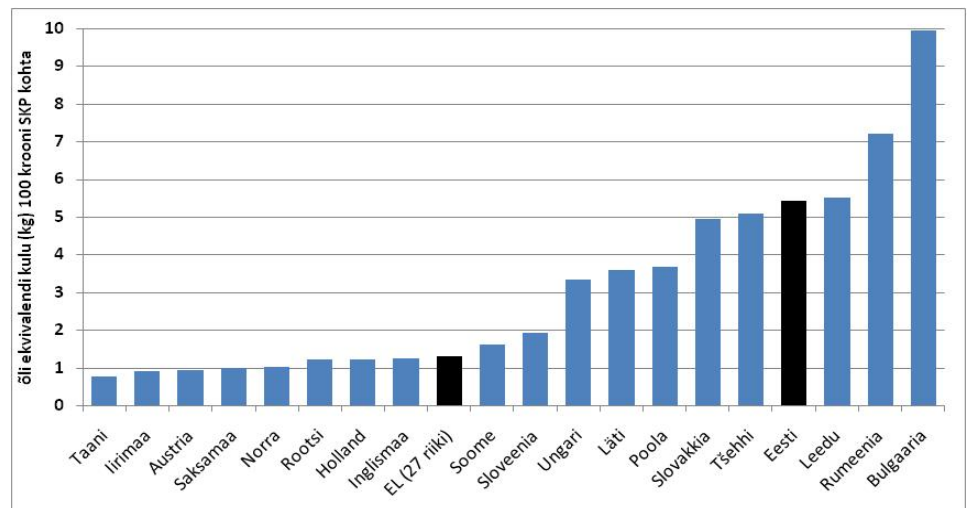
1. Fossiilkütuste kasutamisest tingitud keskkonnaprobleemid, kasvavad energiahinnad ning majanduse konkurentsivõime tõstmise vajadus on ajendanud suure osa maailma riikidest otsima viise, kuidas energiatarbimist piirata ning energiat tõhusamalt kasutada.
2. Energia kokkuhoid on ELi energia- ja kliimapoliitika üks aluspõhimõtteid. EL on seadnud eesmärgiks kulutada 2020. aastal 20% vähem primaarenergia, sest just selles ulatuses kasutatakse Euroopas hinnanguliselt energiat rohkem, kui on majanduslikult põhjendatud¹. Selle eesmärgi saavutamine hoiaks ELis kokku ligi 100 miljardit eurot² ja vähendaks atmosfääri paisatavaid CO₂ heitkoguseid ligikaudu 860 miljoni tonni võrra aastas³.
3. Euroopa riikide majanduste energiamahukus (energia kogutarbimise ja SKP suhe) on väga erinev (vt joonis 1). Kui ELis keskmiselt kulub iga 100 krooni SKP tootmiseks 1,3 kg õli ekvivalenti (ümberarvutatuna 14,7 kWh), siis Taani saab hakkama ligi poole väiksema energiakogusega – 0,75 kg õli ekvivalenti (8,5 kWh). Kõige suurema energiamahukusega paistavad silma Rumeenia ja Bulgaaria, kulutades ELi keskmisest vastavalt 5,6 ja 7,7 korda rohkem energiat. Eesti majanduse energiamahukus on võrreldav Leedu näitajaga, kulutades iga 100 krooni SKP tootmiseks 5,4 kg õli ekvivalenti (60,9 kWh), mis on näiteks Soome ja Rootsi näitajatest vastavalt 3,4 ja 4,5 korda rohkem.

Primaarenergia – looduslikust allikast saadud energia, mida tarbitakse teisteks energialiikideks muundamata kujul (nt põlevkivi, maagaas, bensiin, diiselmootor, turvas, küttepuid).

Kas teadsite, et

1 kg õli ekvivalenti võrdub 11,28 kWh

Joonis 1. ELi riikide majanduste energiamahukus 2006. a

Allikas: Riigikontrolli EUROSTATi andmetel

4. Primaarenergia muundatakse enne lõpptarbimist teisteks energialiikideks. Näiteks põlevkivi muundatakse elektrijaamas elektriks ja küttepuid ahjus soojuseks. Ka bensiin läbib autoga sõitmisel

¹ Energiatõhususe tegevuskava: potentsiaali realiseerimine. KOM(2006)545 lõplik.

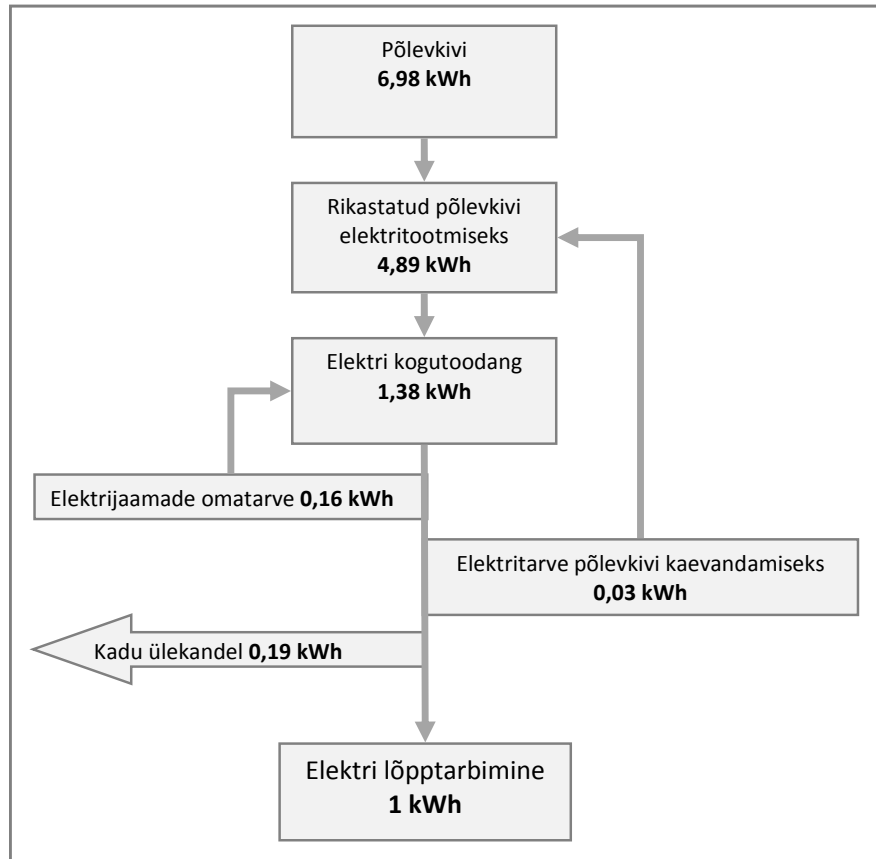
² 48-dollarilise toornafta hinna juures.

³ Energiatõhusus: eesmärgiks seatud 20% energiasäästu saavutamine. KOM(2008)772 lõplik.

muundamisprotsessi, sest kütuse põlemisel tekkivad gaasid paisuvad ning see käitab mootori.

5. Primaarenergia jõuab lõpptarbimisse suurte kadudega. Näiteks Eestis kulub iga lõpptarbitud elektri kWh kohta põlevkivi ligi 7 kWh (vt ka joonis 1). Energiat läheb kõige rohkem kaduma põlevkivi põletamisel elektri saamiseks, aga ka põlevkivi kaevandamisel ning elektri ülekandel kodudesse. Seega annaks Eestis iga lõpptarbimises säästetud elektri kWh seitsmekordse primaarenergia ehk põlevkivi kWh kokkuhoiu.

Joonis 2. Põlevkivist elektri tootmise tõhusus Eestis

Allikas: Riigikontroll Olga Gavrilova; Tiina Randla; Leo Vallneri; Marek Strandbergi; Raivo Vilu „Cycle Analysis of the Estonian Oil Shale Industry“ 2005. a“ põhjal

6. Seega on ELi 20% säästueesmärgi saavutamiseks otstarbekas lisaks primaarenergia muundamisprotsessi etappide tõhustamisele rakendada kokkuhoiumeetmeid ka lõpptarbija juures.

Energia lõpptarbimise vähendamine

7. Energia lõpptarbimise all mõistetakse energiat, mis on saadud ja tarbitud pärast kõiki vahepealseid muundamisi teisteks energialiikideks (nt elektrienergia, soojus, kütus)⁴.

⁴ Statistikaamet.

Lõpptarbija – füüsiline või juriidiline isik, kes ostab energiat oma lõpptarbimiseks⁵

8. **Lõpptarbijale** suunatud energiatõhususe meetmete abil säästetud energia kogust nimetatakse energiasäästuks⁶. Energiasäästu puhul tuleb lisaks energia kokkuhoiule silmas pidada ka elukvaliteedi säilimist, sest sääst ei tohi tekkida muude tingimuste halvenemise arvelt (nt ruumide madalam temperatuur, ventilatsiooni vähendamine).

9. Eestis on energiasäästu riiklikult korraldatud juba aastast 1992, mil koostati esimene energiasäästu sihtprogramm. Sellele järgnes 2000. aastal kinnitatud energiasäästu sihtprogramm aastateks 2000–2005, mille eesmärgiks oli kõigis majandusharudes ja kodumajapidamistes energia kasutuse tõhustamine ning majanduskasvust tingitud primaarenergiatarbe muutuse hoidmine vähemalt kaks korda madalamal kui sisemajanduse koguprodukti juurdekasv.

10. Energiasäästu sihtprogrammi 2000–2005 eesmärkide saavutamiseks koostati rakenduskava aastateks 2001–2005. Rakenduskavaga ettenähtud 17,2 miljoni krooniga plaaniti ellu viia kokku 10 projekti, neist 7 olid suunatud energia lõpptarbimise tõhustamisele.

11. Ministeeriumi hinnangul aga ei läinud rakenduskava projektide elluviimine plaanipäraselt. Kuna rahastamist vähendati, kulutati kavandatud 17,2 miljoni krooni asemel vaid 5,3 miljonit krooni ning kümnest elluviidud projektist andsid oodatud tulemusi vaid kolm.

12. 2006. aastal vastuvõetud EL direktiiviga⁷ kohustatakse liikmesriike koostama energiatõhususe tegevuskava, mis viiks soovitusliku eesmärgini – säästa lõpptarbimises 9% energiat aastate 2001–2005 keskmisest tarbitud energiakogusest. See kokkuhoid peaks olema saavutatud perioodil 2008–2016 (st 1% aastas). Kuna Eestis tarbiti aastatel 2001–2005 keskmiselt 29 754 GWh energiat (vt ka joonis 2), siis peaks Eesti säästma 2016. aasta lõpuks 2678 GWh energiat. Näiteks elektrienergiasse ümberarvutatuna on see sama suur kogus, kui tarbis Eesti tööstussektor 2007. aastal kokku⁸.

13. Eesti lõpptarbimise vähendamiseks ja ELi eesmärgi saavutamiseks koostati energiasäästu sihtprogramm 2007–2013 (edaspidi *ESP*). Sihtprogrammi elluviimiseks on ette nähtud 1,63 miljardit krooni, millest erasektori panus on ligi 281 miljonit krooni.

Eesti energiakasutus pole säästlik

14. Eestis on energia lõpptarbimine aasta-aastalt suurenenud (vt joonis 3). Kui 2000. aastal kasutasid lõpptarbijad ligi 24 800 GWh energiat, siis 2007. aastal juba 34 600 GWh ehk 39% enam.

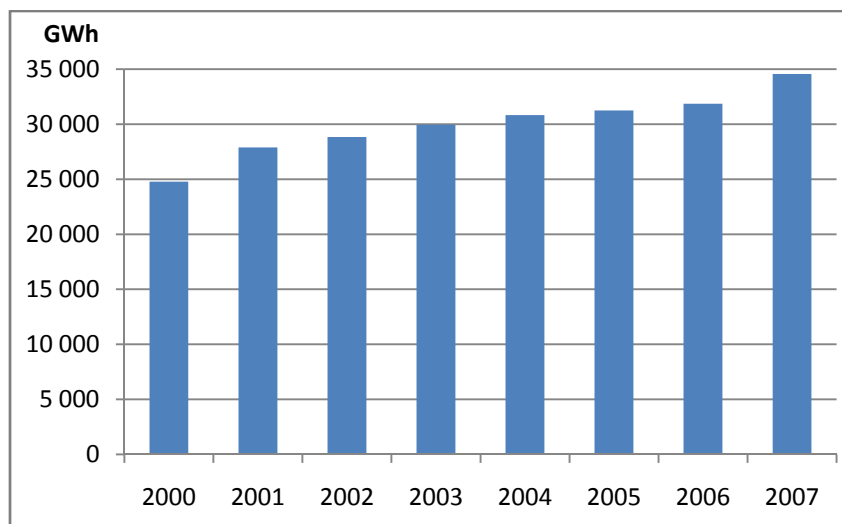
⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2006/32/EÜ.

⁶ Energiasäästu sihtprogramm. Vabariigi Valitsuse istungi protokoll nr 1, päevakorrapunkt nr 10; 04.01.2000.

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2006/32/EÜ.

⁸ Statistikaameti andmetel tarbis Eesti tööstussektor 2007. aastal 2668 GWh elektrienergiat.

Joonis 3. Energia lõpptarbimine Eestis

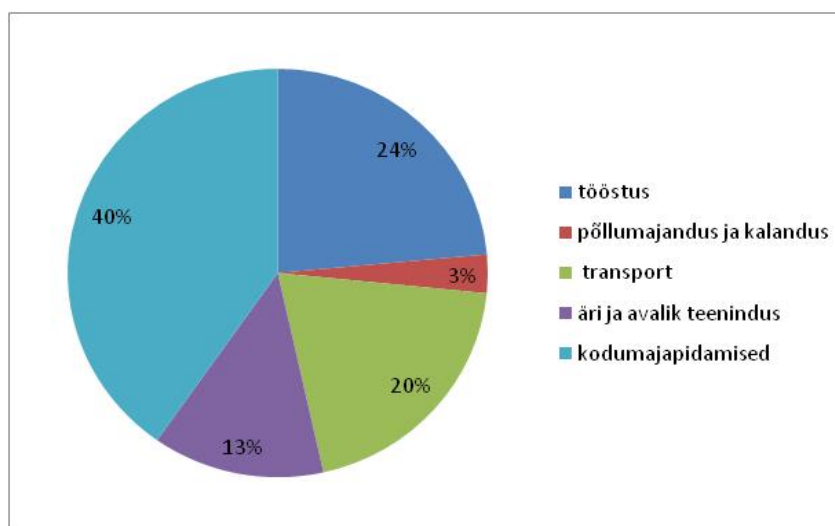

Allikas: Statistikaamet

15. Eestis prognoositakse energiakasutuse jõudsat suurenemist ka edaspidi. Näiteks elektri tarbimise kasvuks prognoositakse elektrimajanduse arengukava 2008–2018 põhjal 1,8–3,5% aastas, seni (2000–2007) on tegelik kasv olnud suuremgi (4,1%).

16. Energia lõpptarbimise suurim osakaal on kodumajapidamistel (vt joonis 4). Järgnevad tööstus ja transport, kulutades vastavalt 24% ja 20% kogu energia lõpptarbimisest.

Joonis 4. Energia tarbimine majandussektorites 2007. a

Allikas: Statistikaamet

Kas teadsite, et

soojusenergia hind on Tallinnas aastaga kasvanud 73%
(<http://www.soojus.ee/kyte/index.php?leht=4:3>)

17. Eestis on eri hinnangute järgi võimalik lõpptarbimises säästa üsna mõõdukate kuludega kuni 30%. Näiteks Eesti tarbivad elamud 50–70% rohkem energiat kui elamud sarnase kliimaga Põhjamaades. Ettevõtetes hinnatakse energiasäästu potentsiaaliks 20–30%⁹.

18. Nii riik, elanikud kui ettevõtjad peavad senisest suuremat tähelepanu pöörama energiasäästule kui kõige kulutõhusamale viisile energeetikaprobleeme lahendada. Kalli energia ülemäärane kulutamine vähendab kodanike ostujõudu ning avaldab kõige halvemat mõju väiksema sissetulekuga majapidamistele ja energiamahukatele tööstuskäitistele. Ebakohane ja hiline reageerimine energeetikas toimivatele muudatustele võib koos ettevõtete konkurentsivõime vähenemisega tekitada olulisi probleeme valitsussektorile, suurendades kontrollimatult kulutusi elanike toimetuleku tagamiseks.

19. Energiatarbimise kasv ja energiatootmisvõimsuste vähenemine Baltikumi regioonis (Ignalina AEJ sulgemine 2009, vanade põlevkiviplokkide sulgemine 2015) tekitab energiadefitsiidi, mille leevendamiseks tuleb teha väga suuri investeeringuid. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (edaspidi *MKM*) hinnangul tuleb investeerida ainuüksi elektri tootmisesse lähema 15 aasta jooksul ligi 50 miljardit krooni. Energiasäästu meetmete kompleksne rakendamine vähendaks investeerimisvajadust energia tootmisse, sest alanenud tipukoormus võimaldab läbi saada väiksema võimsusega elektrijaamadega. Hinnanguliselt vähendab elektrienergia tarbimise piiramine 1% võrra investeerimisvajadust 0,5–1 miljardit krooni.

20. Edukas energiasäästu elluviimine nõuab riigilt suurt panust. Energiakulude suurenemisest tulenev konkurentsivõime kadumine on sundinud valitsust energiaefektiivsuse tõstmisele varasemast oluliselt rohkem tähelepanu pöörama – nii on energiatõhususe parandamisel riigi poliitikas, sh energiamajanduse arengukavades, keskkonnastrateegias ja Eesti majanduskasvu- ja tööhõive tegevuskavas oluline osa. Juhtimise Arendamise Instituudi¹⁰ „World Competitiveness Yearbook 2008“ hinnangul on majanduse rohke energiakasutus üheks Eesti konkurentsivõime paranemist takistavaks teguriks suure jooksevkonto puudujäägi, tööjõu sissetoomise piirangute, sotsiaalse sidususe vähese tähtsustamise, vajalike oskustega tööjõu puuduse, tööjõukulude kiire kasvu, teadusele ja haridusele napi panustamise ning terviseprobleemide (HIV/AIDS, alkohol, narkootikumid) kõrval.

21. Teiste maadega võrreldes on madalam energiahind seni olnud Eesti majanduse eeliseks ja lubanud kasutada energiat teistest enam, kuid energiahinna tõus ning ühtlustumine on edaspidi vältimatu. Rahvusvahelise Energiaagentuuri (IEA) 2008. a prognoosi kohaselt tõuseb toornafta hind maailmaturul aastaks 2030 kuni 200 dollarini (1997 püsihindades 120 \$). Elektri hind ühtlustub Põhjamaadega elektriturul avanedes ja Eesti Energia prognooside kohaselt maksab elekter 2016. a ligi 2,5 korda senisest enam. Seega peavad Eesti ettevõtted kodu- ja välisurgudel konkurentsivõime püsimeks oluliselt vähendama tootmise energiamahukust.

⁹ Näiteks Tallinna Tehnikaülikooli 2005. a aruande „Tallinna munitsipaalhoonete energiaauditid ja energeetiline sertifitseerimine III“ kohaselt on Eesti hoonete energiatarve keskmiselt 250 kWh/m² aastas, mis on 1,5–1,7 korda suurem Skandinaaviamaade näitajast.

¹⁰ Institute for Management Development.

Riigi tugi energiakasutuse vähendamiseks

Energia kokkuvõidu lõpptarbimises soodustab sihtprogramm vähe

22. Energiasäästu saavutamine on tõsine väljakutse nii riigile tervikuna kui ka tavatarbijale. Kuna sääst ei teki iseenesest, vaid eeldab juurdunud tarbimisharjumuste muutmist, peab riik sellele jõuliselt õla alla panema ning tegutsema läbimõeldult ja sihikindlalt.

23. Lisaks harjumuste muutmisele eeldab energia kokkuvõidu saavutamine enim tarbivates eluvaldkondades (nt elamutes, tootmisprotsessides) ka mahukaid investeeringuid. Nii peab riik motiveerima elanikke ja ettevõtteid tegema suuri kulutusi näiteks hoonete soojustamiseks, küttesüsteemide parendamiseks ning säästlikumate tehnoloogiate kasutuselevõtuks. Riigi selge visioon julgustab ka ettevõtteid tarbijatele välja töötama uusi energiasäästlikke tooteid ja teenuseid. Iga uus tehnoloogia on esialgu kallis, kuid piisava nõudluse tekkides muutub tootmine efektiivsemaks ning seega tarbijale taskukohasemaks.

24. ELi eesmärki arvestades peavad Eesti kodanikud, ettevõtjad ja riigiasutused aastatel 2008–2013 energiat kokku hoidma 1785 GWh¹¹. Sellise koguse elektrienergiat tarbivad näiteks Eesti kodumajapidamised ühe aasta jooksul, kulutades selleks 2,6 miljardit krooni.

25. ESP kohaselt kulub vajaliku energiasäästu saavutamisele seitsme aasta jooksul 1,63 miljardit krooni. Enamik energia säästmiseks planeeritud kulutustest nähakse ette riigieelarvest, ca 280 miljonit krooni peaksid tegema kodanikud ja ettevõtlussektor.

26. Raha efektiivne kasutamine eeldab põhjalikke teadmisi energiakasutuse olukorrast ja perspektiividest, see võimaldab välja töötada kulutõhusad säästumeetmed, st saavutada maksimaalset energiasäästu võimalikult väikeste kulutustega. Meetmete elluviimisel tuleb silmas pidada ka vajadust järjepidevalt mõõta kokkuvõidud energia hulka, mis võimaldab nii ELile edusammudest aru anda kui ka vajaduse korral teha korrektiive, kui tulemused ei vasta ootustele.

27. Analüüsides Eesti energiasäästu tegevuskava leidis Riigikontroll, et selle otsene mõju energia lõpptarbimise piiramisele on vähenenud ning mitmed kavandatud meetmetest ei ole suunatud energia kokkuvõidumisele lõpptarbimises. Samas aga on enamik kavandatud meetmeid sellised, mille tulemuslikkust pole programmi elluviimisel võimalik hinnata, sest pole teada nende rakendamisel saavutatav sääst ning välja on töötamata kokkuvõidud energiakoguse mõõtmise meetodika.

28. Sihtprogrammiga on energia kokkuvõidu saavutamiseks kavandatud kokku 17 meetet kogumaksumusega 1,63 miljardit krooni. Kuna sihtprogrammi eesmärgiks on lisaks lõpptarbimise vähendamisele piirata ka primaarenergia tarbimist¹², siis on mitmed meetmed suunatud energia

¹¹ Aastate 2001–2005 Eesti keskmisest lõpptarbimisest (2678 GWh) 6%.

¹² Eesmärgiks on hoida aastani 2010 primaarenergia tarbimise maht 2003. aasta tasemel vastavalt „Kütuse ja energiamajanduse pikaajaline riiklik arengukava aastani 2015“ üheksandale strateegilisele eesmärgile.

tootmise ning ülekande tõhustamiseks. Näiteks meetmega 3.3. planeeritakse ELi tõukefondide kaasabil toetada energeetika infrastruktuuri (kaugküttesüsteemide, koostootmisjaamade, ülekandevõrkude) uuendamist 706 miljoni krooniga. Seega tuleb sihtprogrammi meetmete tulemuslikkuse analüüsimisel arvestada, et mitte kõik loetletud meetmed ei paku tuge lõpptarbimise tõhustamisele.

29. Sihtprogrammis toodud meetmete analüüsimisel selgus, et elanikele ja ettevõtetele pakub otseselt tuge lõpptarbimise vähendamiseks vaid üks meede – **eluasemefondi kvaliteedi ja energiasäästlikkuse tõstmine** summas 656 miljonit krooni¹³. Toetatakse küll ka kohalike omavalitsuste energiasäästainvesteeringuid, kuid selle rahaline maht 2009. aastal on kõigest 2 miljonit krooni, mis teeb ühe omavalitsuse kohta keskmiselt alla 9000 krooni.

30. Eluasemefondi kvaliteedi ja energiasäästlikkuse tõstmine on sisuliselt SA KredExi nn kortermajade renoveerimise meede Eesti eluasemefondi arengukava 2007–2013 (edaspidi ka *EEA*) raames, eesmärgiks elamute kvaliteedi ja energiasäästlikkuse tõstmine. Meede jaguneb omakorda kolmeks alameetmeks¹⁴ ning on suunatud korteriühistule, hooneühistule või neis asuvalle korteriomanike ühisusele (edaspidi ka *ühistu*).

31. 2007. ja 2008. aastal avati taotluste vastuvõtt ühistutele, mille korterelamu on kas ehitatud enne 1940. aastat, miljööväärtuslikus piirkonnas või omandireformi käigus tagastatud. Väljamakseid tehti 984 ühistule kogusummas 16,2 miljonit krooni (kuni 20% renoveerimistööde maksumusest). Lisaks käendati 2008. aastal ka 120 ühistu renoveerimislaenu kogusummas 60 miljonit krooni (käendatakse kuni 75% laenu põhiosast).

32. KredExi sõnul on renoveerimistoetuste järele nõudlus suur ning taotlejaid on rohkem, kui eelarves selleks vahendeid ette on nähtud. Palju tuntakse huvi ka toetuse vastu, millega renoveerida korterelamuid, mille puhul ei seata piiranguid ehitusaastale, asukohale (miljööväärtuslik piirkond) ja omanike ajaloole (omandireformi käigus tagastatud). Seega on tegelik nõudlus ja vajadus selliste toetuste järele tunduvalt suurem kui 2007. ja 2008. aastal eraldatud 76,2 miljonit krooni.

33. MKMi sõnul on renoveerimistoetuste üheks eesmärgiks korterelamute energiatarbe vähendamine vähemalt 20%, kuid selle mõõtmiseks ja tõestamiseks vajalik seiremehhanism pole veel välja töötatud.

34. Sihtprogrammi ja EEAgaga ettenähtud eluasemefondi seisukorra kaardistamise meetme raames antav energiaauditite ja ehitise ekspertiiside toetus pakub lõpptarbimise tõhustamiseks kaudset tuge, sest hoone seisukorra auditeerimine ei vii veel otseselt energia kokkuhoiuni. Auditeerimise tulemusena saab ühistu väärtusliku ülevaate oma hoone hetkeseisusundist ning soovitusi, kuidas edaspidi energiat kokku hoida. Auditis toodud soovitude põhjal saab ühistu koostada hoone pikaajalise

¹³ 2009. aastal suurendati meetme eelarvet 766,691 miljoni kroonini.

¹⁴ Korterehamute renoveerimise toetus, renoveerimislaenude riiklik tagamine ning kuni 1940. aastani ehitatud korterelamute renoveerimistoetus.

renoveerimise kava, mille elluviimisel paraneb eeldatavasti nii elanike elukvaliteet kui ka energia tarbimise efektiivsus.

35. Energiaauditite ja ekspertiiside maksumusest katab KredEx kuni 50%, maksimaalne toetuse summa ühe korterelamu kohta kalendriaastas on 10 000 krooni. Lisaks toetatakse kuni 50% ulatuses ka rekonstrueerimistöde ehitusprojekte (maksimaalne toetus 20 000 krooni), mis lähtuvad energiaauditi soovitudest. 2007. ja 2008. aastal maksti energiaaudititele, ekspertiisidele ja ehitusprojektidele toetust kokku 1147 korral kogusummas 7,3 miljonit krooni.

Mitmete säästumeetmete rakendamine lükkub edasi

36. Kui korterelamute energiasäästlikkuse tõstmiseks on sihtprogrammis otsene meede olemas, siis näiteks transpordi, ettevõtete, avaliku sektori ja eramajade lõpptarbimise vähendamiseks meetmeid pole. Suur osa sihtprogrammiga kavandatud meetmetest on suunatud lõpptarbimise piiramise võimaluste uurimisele. Näiteks analüüsitakse nõustamisvajadusi ning erialaspetsialistide koolitamise võimalusi, töötatakse välja ehituse ja renoveerimistöde tüüplahendusi, koostatakse vajalike õigusaktide eelnõud jms. Seega on MKMil jäänud suures osas tegemata ESP koostamiseks vajalik eeltöö – analüüsimate on suurima kokkuhoiu potentsiaaliga energiasäästu võimalused.

37. Kuna ESPga alles kavandatakse mitmesuguste uuringute läbiviimist, siis vajalike säästumeetmete väljatöötamise ja rakendamiseni jõutakse tihtipeale alles 2011. aastal või veelgi hiljem. Näiteks on kavandatud korterelamute renoveerimise tüüpprojektid välja töötada alles 2010. aasta lõpuks, elektriseadmete ja valgustuse kasutamise analüüs valmib 2011. aasta lõpuks, tarbimise juhtimise võimaluste analüüs ja näidisprojekt ning väikese energiatarbimisega majade arendamise kontseptsioon valmib aga alles 2012. aasta lõpuks.

38. Riigikontrolli hinnangul puuduvad Eesti energiasäästu tegevuskavas konkreetsed ja otsesed rakenduslikud meetmed eri majandusvaldkondade ning -sektorite jaoks. Valdkonnapõhist lähenemist soovib ka ELi direktiiv¹⁵, pakkudes välja sobivate energiatõhususe parandamise meetmete näidisloendi järgmistele sektoritele:

- a) elamu- ja teenindussektor,
- b) tööstussektor,
- c) transpordisektor,
- d) valdkonnaüleised meetmed (nt standardid, normid),
- e) horisontaalsed meetmed (nt maksusoodustused, kampaaniad).

39. Direktiivi soovituslike energiasäästu meetmete näidisloendis on mitmeid meetmeid, mida ministeerium ei ole pidanud vajalikuks Eestis rakendada. Näiteks:

- a) **elamu- ja teenindussektoris** soovitatakse võimaluse korral propageerida soojuspumpasid ja uusi tõhusaid katlaid, uute tõhusate seadmete kasutamist vee soojendamisel ruumide kütmiseks, säästlike lampide ja valgustuse digitaalset juhtimist,

¹⁵ 2006/32/EÜ lisa III.

päikeseenergia kasutamist tarbevee soojendamisel ja ruumide kütmisel ning jahutamisel jmt;

- b) **tööstussektoris** soovitatakse tootmisprotsesside tõhustamiseks suunata meetmed automaatsete ja integreeritud süsteemide, elektrooniliste juhtimisseadmete ja suure energiatõhususega elektrimootorite kasutuselevõtuks jmt;
- c) **transpordisektoris** soovitatakse suunata meetmed energiatõhusate sõidukite soodustamisele, sõidukite energiatõhusale kasutamisele (sh rehvirõhu reguleerimissüsteemi rakendamisele), sõidukite energiatõhusust parandavate seadmete, kütuselisandite, õlide ja madala veeretakistusega rehvide kasutamisele jmt;
- d) **horisontaalsetest meetmetest** soovitatakse kasutada eeskirju, makse jms, mis mõjutavad energia lõpptarbimist vähenemise suunas.

40. Riigikontroll uuris ka Soome ja Austria analoogseid energiasäästu tegevuskavasid ning leidis, et nendes on direktiivi suunised arvesse võetud. Mõlemas tegevuskavas on kindlaks määratud olulisemad energiatarbimise sektorid (vt tabel 1) koos vastavate energiasäästu meetmetega. Eesti sihtprogramm aga ei lähtu sektoripõhisest meetmete jaotusest, mistõttu on asjast huvitatutel meetmete sihtgrupi tuvastamine oluliselt raskendatud.

Tabel 1. Eesti, Soome ja Austria energiasäästu tegevuskava meetmete jaotus

Eesti	Soome	Austria
1. Energiasäästualase teabe kättesaadavus	1. Kodumajapidamised	1. Kodumajapidamised
2. Oskuste ja asjatundjate olemasolu	2. Hooned ja ehitamine	2. Avalik teenindus
3. Tõhususe parendamine kütuste ja energia tarbimisel, tootmisel ja ülekandel	3. Avalik sektor	3. Erasektor
4. ELi kütuste ja energia kokkuhoiust tulenevate ülesannete täitmine ¹⁶	4. Erasektori teenindus	4. Tootmine, põllumajandus
	5. Tööstus	5. Transport
	6. Transport	6. Sektoriüleused meetmed
	7. Põllumajandus	
	8. Energiasektor	
	9. Horisontaalsed meetmed	

Allikas: Riigikontroll Eesti, Soome ja Austria energiatõhususe tegevuskavade põhjal

Kas teadsite, et

aastatel 2007–2013 rahastatakse projekte Struktuurifondidest, Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist ning Kalanduse Arendusrahastust koos Eesti kaasfinantseeringuga kokku 78,4 miljardi krooni ulatuses.

41. Samuti pole MKM kasutanud piisavalt võimalust saavutada energiasäästu ELi abirahadest toetatavate projektide elluviimisel. Riigikontroll küsis ELi toetusfondide rakendusasutusi¹⁷, millest selgus, et paljude toetusprojektide elluviimisel küll saavutatakse muu hulgas ka energia kokkuhoid, kuid rahastatavate projektide väljaselgitamisel energiasäästu kriteeriume enamasti ei arvestata. Säästuefekti alusel moodustatakse pingeridasid vaid otseselt energiasäästu ja taastuenergia toetamise projektides, nagu näiteks KIKi projekt „Kaugkütte ning taastuenergiaallikatest elektri- ja soojuste tootmise süsteemide

¹⁶ Jaguneb kolmeks alameetmeks: direktiivide ülevõtmine, EK energiatõhususe tegevuskava rakendamise toetamine, rahvusvaheline koostöö.

¹⁷ MKM, KeM, HTM, SoM, SiM, RaM, PõM, ja Riigikantselei; rakendusasutused valmistavad ette oma haldusala toetuse andmise ja kasutamise tingimused.

parendamine”. Teiste, sh KredExi eluaseme säästuprojektide hindamisel aga on energiasääst tagaplaanil.

ESP tulemuslikkust pole võimalik hinnata

42. Lisaks lõpptarbimise vähendamisele suunatud otseste meetmete vähesusele tuvastas audit, et tegevuskava tulemuslikkust meetmete elluviimisel pole võimalik hinnata. Põhiosa meetmetest on sisuliselt vaid energiasäästu tegevuste eeldusi loovad ja ettevalmistavad administratiivsed meetmed. Nii näiteks pole võimalik mõõta uuringute teostamise, õigusaktide koostamise ja koolituste ning teabelevi parandamise meetmete abil säästetavat energia hulka. Isegi eespool mainitud kortermajade renoveerimise toetuse eesmärgiks pole seatud mitte kokkuhoitav energiahulk, vaid üksnes renoveeritud majade arv.

Eestil puudub eesmärk

43. Eesmärk peab olema püstitatud muu hulgas nii, et selle saavutamist oleks võimalik tõestada (tähtajaline ja mõõdetav). Riigikontrolli hinnangul pole aga MKM määranud Eestile ELi poolt nõutud üldist energiasäästueesmärki aastaks 2016. ESP küll nimetab energiasäästu eesmärgi, kuid Riigikontrolli hinnangul on see liialt üldine – kütuste ja energia kasutamise efektiivsuse parendamine ning kütuste ja energia kokkuhoiu saavutamine. Kuna selliselt sõnastatud eesmärgil puudub nii tähtaeg kui ka mõõdetavus, siis pole tegemist eesmärgiga ja järelikult puudub Eestil energiasäästueesmärk sootuks.

44. Riigikontroll uuris ka teiste liikmesriikide seatud säästueesmärke. Selgus, et kõikidel riikidel on mõõdetav eesmärk olemas ning valdkonna tähtsust arvestades on võetud nõutavast isegi ambitsioonikamaid sihte, näiteks Ühendkuningriigid 18%, Rumeenia 13,5% ja Hispaania 11% (2012. aastaks), Küpros 10% ja Itaalia 9,6% (vt tabel 2).

Kas teadsite, et
1 TWh = 1000 GWh =
1 miljard kWh

Tabel 2. ELi riikide energiasäästu eesmärgid

Riik	Eesmärk aastaks 2016	Riik	Eesmärk aastaks 2016
Soome	9%; 17,8 TWh	Prantsusmaa	9%; 139,56 TWh
Läti	9%; 3,483 TWh	Austria	9%; 22,335 TWh
Leedu	9%; 4,652 TWh	Poola	9%; 53,452 TWh
Rumeenia	13,5%; 32,564 TWh	Sloveenia	9%; 4,261 TWh
Itaalia	9,6%; 126,327 TWh/a	Iirimaa	9%; 13,111 TWh
Küpros	10%; 2,152 TWh	Taani	10,7%; 20,17 TWh (aastaks 2013)
Belgia	9%; 28 246 TWh	Rootsi	9%; 41,1 TWh
Kreeka	9%; 16,4 TWh	Holland	9%; 84,001 TWh
Malta	9%; 0,378 TWh	Inglismaa	18%; 272,7 TWh
Luksemburg	9%; 1, 582 TWh/a	Tšehhi	9%; 19,842 TWh
Saksamaa	9%; 231,389 TWh	Bulgaaria	9%; 7,292 TWh
Slovakkia	9%; 10,338 TWh	Portugal	10% aastaks 2015
Ungari	9%; 15,955 TWh	Hispaania	11%; 691,45 TWh (aastaks 2012)
Eesti	„Kütuste ja energia kasutamise efektiivsuse parendamine ning kütuste ja energia kokkuhoiu saavutamine” (aastaks 2013)		

Allikas: Riigikontroll Euroopa Liidu liikmesriikide energiatõhususe tegevuskavade andmetel.

Eestil pole usaldusväärseid andmeid

45. ESP puuduste põhjuseks peab Riigikontroll asjaolu, et Eestis puuduvad energiasäästu tõhusaks kavandamiseks vajalikud alusandmed. Kui Statistikaameti kogutav ja avaldatav andmestik energiatarbimise kohta võimaldab riigi tasandil jälgida kütuste ja energia lõpptarbimist piisavalt hästi, siis energia kasutamise efektiivsust kajastavaid andmeid on väga vähe. Näiteks puuduvad andmed, milline on elektri, sooja vee ja kütte kulu hoone pinnauhiku (m^2), mahuühiku (m^3) ja inimese kohta, ettevõtete energiakulu toodangu ühiku kohta, samuti andmed autode läbisõidu ja kütuse kulu kohta jne.

46. Vajalike andmete puudus on tingitud eelkõige sellest, et Eestis pole kindlaks määratud ühtset andmete kogujat ja analüüsi teostajat. Kui teistes ELi liikmesriikides täidavad selliseid ülesandeid riiklikud energiaagentuurid, siis Eestis analoogne asutus puudub. Energiatõhususe andmete kogumine on siiani olnud killustunud eri asutuste vahel (Statistikaamet, MKM, SA KredEx Energiasäästu Kompetentsikeskus, ülikoolid, energiaettevõtted), mistõttu valdkonna efektiivsusest pole ammendavat tervikpilti. Samas on just tervikpildi kujundamine esimene samm energiasäästu saavutamisel, sest selle põhjal on võimalik efektiivsuse näitajaid võrrelda näiteks parimate praktikate, teiste regioonide ja riikidega. Võrdluse tulemusena selguvad kohad, kus kasutame teistega võrreldes ebamõistlikult palju energiat, misjärel saame uurida ning analüüsida kokkuhoiu kulutõhusaimaid võimalusi.

47. Ministeerium on energiasäästu alusandmete puudulikkusest teadlik. Juba 2002. aastal soovitas energiaharta sekretariaat¹⁸ parandada Eestil andmete ja statistika kogumist ning luua energiatõhususe indikaatorid, mis võimaldavad valdkonnas toimuva seiret. Ka 2007. aastal vastuvõetud sihtprogrammis tõdetakse, et energiasäästu elluviimise kvaliteeti halvendab olemasoleva riikliku statistika ja teiste andmekogude ebapiisavus, mille tulemusena on sihtprogrammi elluviimise hinnatav (tõestatav) tulemuslikkus alla riigi energiabilansi statistilist viga. Sisuliselt tähendab see seda, et sihtprogrammiga saavutatavat energiasäästu pole võimalik usaldusväärset mõõta. Ka auditi käigus leidis kinnitust, et olulist arengut andmete kogumise ja töötlemise vallas pole.

48. ESP koostamise protsessi analüüsides leidis Riigikontroll, et kava valmistati ette kiirustades ning ebapiisavate ressurssidega. MKM alustas ESP koostamist kahe ametnikuga alles 2006. aasta keskel ehk ainult kuus kuud enne kava kinnitamise siseriiklikku tähtaega. ESP koostati kitsas ametkondlikus ringis ning energiasäästu kavandamise ei kaasatud oma ala asjatundjaid. On selge, sedavõrd olulise tegevuskava ettevalmistamiseks on sellest vähe.

49. Ressursside ning alusandmete vähesuse tõttu valmis ESP suure hilinemisega alles novembris 2007. Lisaks siseriiklike tähtaegade ületamisele alustas rikkumismenetlust ka Euroopa Komisjon, sest direktiivi nõudest tulenevalt pidi kava olema neile esitatud hiljemalt 30.06.2007.

¹⁸ In-depth Review of Energy Efficiency Policies and Programmes of Estonia. Energy Charter Protocol on Energy Efficiency and Related Environmental Aspects (PEPERA). Energy Charter Secretariat, 2002.a.

Vajalik energiasääst jääb saavutamata

Kas teadsite, et

Eesti on ainuke ELi liikmesriik, kus pole energiaagentuuri.

50. Kuna sihtprogrammi meetmed pakuvad elanikele ja ettevõtetele liialt vähe tuge energiasäästu saavutamisel ning et sihtprogrammi meetmete tulemuslikkust pole võimalik usaldusväärset hinnata, on Riigikontrolli hinnangul vähe tõenäoline, et programmi elluviimisel saavutatakse aastaks 2013 vajalik kokkuhoid lõpptarbimises (1785 GWh).

Säästutegevuste edasilükkumise tulemusena peab Eesti aga oluliselt rohkem pingutama aastatel 2013–2016, et vähendada energia tarbimist ja täita ELi nõuded.

51. Lisaks vajaliku säästu saavutamise küsitavusele puudub Riigikontrollil ka kindlustunne, et kava elluviimiseks kulutatav 1,63 miljardit krooni kasutatakse otstarbekalt ja tõhusalt. Kuna saavutatav kokkuhoid pole mõõdetav ning kulutõhusad meetmed on välja selgitamata, jääb raha kulutamise tulemuslikkus ESP peamise eesmärgi – energia säästmise juures ebaselgeks.

52. MKM mõnab ressursside nappust ning sellest põhjustatud ESP puudusi. Nenditakse, et ministeerium on pidanud sisuliselt ainult kahe ametnikuga ära tegema töö, mida teistes Euroopa Liidu liikmesriikides teevad spetsiaalsed energiaagentuurid mitmekümne spetsialistiga. Probleemide lahendamiseks ning valdkonna tõhusaks korraldamiseks nähakse ka Eestis ette riikliku energiaagentuuri loomist, mis on „Energiamajanduse riikliku arengukava aastani 2020“ eelnõu kohaselt plaanis käivitada 2010. aasta juulis.

53. Riigikontroll toetab energiaagentuuri loomise kavatsust, kuid juhib siiski ministeeriumi tähelepanu asjaolule, et mitmete probleemide lahendamisega tuleb alustada enne 2010. aastat. Näiteks tuleb viivitamatult alustada energia tarbimisandmete kogumise ning töötlemise korra väljatöötamist, mis võimaldab läbi viia valdkonna analüüsi ning välja selgitada kulutõhusaimad säästumeetmeid.

54. Riigikontrolli soovitused majandus- ja kommunikatsiooniministrile:

- Töötada välja energia tarbimise ja energiatarbimise tõhususe hindamiseks vajalike andmete kogumise ning töötlemise kord.
- Planeerida valdkonna arendamiseks piisav inim- ja rahaline ressurss ning tagada energiaagentuuri loomine kavandatud ajal (juuli 2010).
- Kasutada senisest ulatuslikumalt energiasäästuprintsiipe ELi toetuste jagamisel.
- Täiendada ESPd järgmiselt:
 - a) määrata mõõdetav ja tähtajaline säästueesmärk, mis oleks kooskõlas ka ELi nõuete ning soovitustega;
 - b) kavandada meetmed, mis annaksid energiahulgas mõõdetava kokkuhoiu;
 - c) kavandada säästumeetmed ELi soovitatud sektorite põhiselt, pidades silmas ka kulutõhusust.

Majandus- ja kommunikatsiooniministri vastus:

Energiasäästupoliitika tulemuslikkuse analüüs on oluline ja MKM jätkab tegevust selle laialdasemaks juurutamiseks. Välja on arendatud süsteemid energiatarbimise suundumuste seireks korterelamutes (SA KredEx Energiasäästu Kompetentsikeskus), Ehitisregistrisse kantakse hoone energiamärgise väljastamisel selle energiaklass. Tulenevalt energiateenuste ja energia lõpptarbimise tõhustamise direktiivist 2006/32/EÜ artikli 15 lõikest 2 peab Euroopa Komisjon välja andma õigusakti, mis on täpsemalt kirjeldatud sama direktiivi lisas IV. Oleme teinud mõningaid eelnevaid analüüse „Energiasäästu sihtprogrammi 2007–2013“ (ESP) meetmete ja energiakasutust iseloomustavate andmete seostamiseks ning osalenud ka rahvusvahelises koostöös energiatõhusust iseloomustavate indikaatorite osas. Oleme seisukohal, et Eesti tegevus peab põhinema Euroopa komisjoni juhendile üldiste ja meetmepõhiste indikaatorite kohta. Alles vastava metoodika olemasolul saab luua detailsed alused energiasäästupoliitika tulemuslikkuse seireks.

Vahendeid energiasäästupoliitika tulemuslikkuse seireks MKM 2009. aasta eelarves ei ole. Samas püüab MKM leida ressursse tegevuste rahastamiseks, mis aitaksid kaasa senisest paremale energiasäästumeetmete analüüsile. Sellealaseid projekte saab esitada Tarkade Otsuste Fondi ja Euroopa Liidu energeetikaprogrammi Energy Intelligent Europe taotlusvoorudele, mõlema puhul on nõutav projektide kaasrahastamine.

Vajadus energiasäästu ja taastuvenergia küsimustega tegelevate spetsialistide järele riiklikes struktuurides on viimasel ajal oluliselt tõusnud tulenevalt ülesannetest EL direktiivides (eelkõige kehtivad hoonete energiatõhususe ning energiateenuste ja lõpptarbimise tõhustamise direktiivid ning kehtima hakkavad EL kliima- ja energeetikapaketi direktiivid) ning siseriiklikest ülesannetest („Energiasäästu sihtprogrammi 2007–2013“ rakendamine, energeetikale ette nähtud EL struktuurivahendite rakendamine). Näiteks on energeetikasse suunatud EL struktuurivahendite mahud võrreldes eelmise finantsperioodiga 2004–2006 kasvanud enam kui 30 korda. MKM peab riigi energiaagentuuri loomist põhjendatuks, kuid nendib selle ülesande keerukust riigi eelarvest tulenevatest piirangutest. Riigikogu menetluses olev „Energiamajanduse riikliku arengukava aastani 2020“ hõlmab meedet 3.2 „Optimaalse organisatsioonilise korralduse väljatöötamine energiassektori arendamiseks ja heitmekaubandusega tegelemiseks“.

Rahandusministeerium töötas EL struktuurifondide meetme tingimuste väljaarendamise algusjärgus välja eraldi juhendi projektide läbivate valikukriteeriumide kohta. Mõningad juhendis välja pakutud kriteeriumid kajastavad üksikprojekti mõju säästva arengu ja kohaliku elukeskkonna seisukohast. Otseselt on neid kriteeriume silmas peetud „Elukeskkonna arendamise rakenduskava“ energeetika prioriteedi meetmete väljaarendamisel. Muudel puhkudel võib hinnang projekti keskkonnamõjule ja energiatõhususe näitajatele kajastuda kaudsemalt üldiste hindamiskriteeriumide koosseisus. Horisontaalse hindamiskriteeriumina energiasäästlikkuse arvestamine on tervitatav, kuid arvestades struktuurifondidest rahastatavate meetmete väga laia ulatust, on mõistlik energiasäästlikkuse arvestamine projektide keskkonnamõju hindamise kriteeriumide koosseisus.

Mõõdetavate ja tähtjaliste eesmärkide seadmine saab toimuda paralleelselt programmi elluviimise tulemuslikkuse seire meetodite arendamisega. Kahtlemata on mõõdetavate ja tähtjaliste eesmärkide püstitamine vajalik tõendamaks ESP otstarbekust ning eraldatud ressursside kasutamise otstarbekuse hindamiseks. Mõõdetavate ja tähtjaliste eesmärkide seadmine on kavas enamjaolt üksikute meetmete tasandil, üldisel tasandil on ESP-s juhitud energiateenuste ja energia lõpptarbimise tõhustamise direktiivi eesmärgist saavutada rakendatud energiasäästumeetmete tulemusena aastatel 2008–2016 9%-line energia kokkuhoid.

MKM on arvamusel, et energiasäästule suunatud investeeringutega seotud meetmete osatähtsust tuleb ESP-s tõsta, energiasäästu spetsialistide arvu suurendamise ja teavitustegevuse kõrval tuleb panustada otseselt mõõdetavalt energiasäästu andvate projektide realiseerimisse. ESP ümbervaatamine ja esitamine Euroopa komisjonile on nõutav juunis 2011.

Jagame seisukohta, et horisontaalselt ülesehituselt ESP-s tuleb liikuda sektoripõhisemale ESP ülesehitusele. Arvestades hoonete suurt ja tööstuse pigem tagasihoidlikku osatähtsust energiatarbimises võib Eesti tingimustes olla ka õigustatud mõningal määral horisontaalsem ESP ülesehitus. ESP vertikaalne ülesehitus (sektorite kaupa) on tõenäoliselt tulemuslikum, kuid nõuab selgelt rohkem inimressurssi ESP elluviimisel.

Hoonete energiatarbe vähendamise eeldused on hilinevad

55. Arvestades kodumajapidamiste energiatarbe suurt osakaalu koguenergiatarbimises (40% 2007. a; vt ka joonis 4) ning Eesti elamute seisukorda, on hoonete säästlikumaks muutmise vajadus ilmne. Eesti keskmine elamute energiatarve on ligikaudu 250 kWh/m² aastas, samas kui Soomes ja Rootsis on vastav näitaja alla 150 ehk üle 40% väiksem¹⁹.

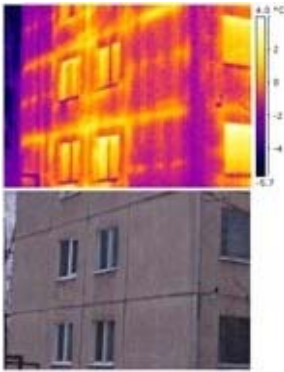
56. Hoonete energiakulutuste tõhustamiseks on esmavajalik, et elanikel ja ettevõtetel oleks mõistliku hinnaga võimalik saada ülevaade energia kasutamisest ning selle kokkuhoiu võimalustest. Hoone energiatarbe analüüsimise parimaks võimaluseks on energiaauditi tellimine. Audit selgitab välja hoone seisundi ja senise energiakasutuse, mille põhjal koostatakse abinõude loetelu energia säästlikumaks kasutamiseks tulevikus.

Enamik Eesti elamuid on ehitatud ajal, kui energia ei maksnud peaaegu midagi.

Foto: Riigikontroll

¹⁹ EEA andmetel.

Energiaauditis kasutatav termopilt, mis näitab hoone pinnatemperatuuri; iseloomustab hoone soojapidavust.

Allikas: TERMOPILT OÜ

Muu 3 või enama korteriga elamu Andmed, mille alusel arvutused on tehtud Energiaklass

ENERGIAMÄRGIS

Hoone kategooria: LAMÜS Lõhivusaaga: 1979
 Hoone kasutamise olatarve: 11222 Ehitusregistri kood: 123456789
 Soojusvarustus: keskküte Energiaklass: see vesi Kõelav pind, m²: 3456
 Tellijs: KÜ Energia X Aadress: Energia X

Energiamärgis on koostatud: 2005-2007. aasta soojuste, soojus- ja üldelektri tarbimise andmete alusel

Kaalitud energia- kasutus (KEK)	Vähe kulutav	Näide
≤100	A	
101 ≤ 120	B	
121 ≤ 150	C	
151 ≤ 200	D	
201 ≤ 250	E	
251 ≤ 300	F	
≥301	G	

Kaalitud energiasäästus*, kWh/(a·m²): 148

Märgise väljastamise kuupäev: 01.01.2009 Märgis kehtib kuni: 31.12.2018

Märgise väljastaja: Reg. nr.: 12345678

Ennevõtte või FIE: Energiamärgis Allikiri: Energiaklassi kehtiv pind m² kohta aastas

Andmed energiamärgise väljastaja kohta Kehtivusaeg

* arvutatud energiasäästusandmetest, millest antava energiasäästuse ja kaalutegurini järgi

Näide korterelamu energiamärgise tiitellehest.

Allikas: KredExi hoonete energiamärgise trükkis

57. Energiaauditis toodud abinõude pakett käsitleb renoveerimistööde prioriteete koos saavutatava säästu ja tasuvusarvutusega. Seejuures tuleb aga rõhutada, et kokkuvõid ei tohi tulla elukeskkonna ehk hoone sisekliima arvelt. Halvaks näiteks võib siin tuua mitmete vanade tüüpkortermajade soojustamise, kus küttearvetelt on küll märkimisväärselt kokku hoitud, kuid ventilatsiooni puudulikkuse tõttu on toad umbsed ja seintele tekib hallitus.

58. Kui energiaaudit on tarvilik eeskätt hoone omanikule, siis energiamärgis teistele asjast huvitatuile. Energiamärgis on dokument, mille eesmärk on võrrelda sisekliimat tagava hoone energiatarvet teiste samaväärsete hoonete keskmise energiatarbimise väärtusega. Vajalik on see kliendi huvide kaitsmiseks, et näiteks hoone ostmisel või üürimisel oleks teada soetatava pinna energiavajadus ja see, kui palju inimene energia eest maksma hakkab.

59. Oma iseloomult ja eesmärgilt on energiamärgis analoogne juba laialt tuntud kodumasinat energiaklassiga. Nii näitavad tähised G kuni A toote energiaefektiivsust. Ostes näiteks külmkapi või pesumasina A energiaklassiga, võib inimene kindel olla, et soetas kõige säästlikuma seadme.

60. Hoonete energiasäästu saavutamiseks pidi ministeerium tagama energiaauditite ja energiamärgiste kvaliteedi ning kättesaadavuse hiljemalt 2008. aasta lõpuks²⁰. Nende teenuste kvaliteetseks pakkumiseks elanikele ja ettevõtetele peab olema kehtestatud ühtne kord ning tagatud järelevalve nõuetest kinnipidamine. Nõudluse rahuldamiseks tuli ministeeriumi arvutuste kohaselt koolitada ca 200 spetsialisti. Avalikkuse energiasäästualase teadlikkuse tõstmiseks peab kõikidele hoonetele, mille kasulik pind on üle 1000 m² ja mis on seotud suurte rahvahulkade kogunemisega²¹, olema energiamärgis paigaldatud kõigile silmatorkavasse kohta hiljemalt 01.01.2009.

61. Energiaaudititeid on Eestis tehtud alates 2001. aastast. Samal aastal tõlkis ja mugandas ka Eesti Energeetika Instituudi OPET Eesti töögrupp Eesti oludele vastavaks Soome Keskkonnaministeeriumi toetusel valminud „Hoonete energiaauditite juhendi“. Kuna riiklikul tasemel ei olnud energiaauditi teostamine reguleeritud, oli juhendi eesmärgiks edendada tegevust energiaauditite alal ja arendada diskussioone sel teemal.

62. Riiklikult on toetatud energiaaudititeid, ehitise ekspertiise ning ehitusprojekte alates 2003. aastast. Ajavahemikul 2003–2008 on KredEx rahuldanud kokku 4158 taotlust 14,6 miljoni krooni ulatuses²² (vt tabel 3). Samas puudub aga ülevaade kogu perioodil 2001–2008 tehtud energiaauditite arvust, sest andmeid ei koguta nende auditite kohta, millele toetust pole taotletud.

²⁰ Kohustus tuleneb direktiivist 2002/91/EÜ, mille täitmiseks oli Eestil ülemineku periood kuni 01.01.2009.

²¹ Riigiasutused, hotellid, toitlustus-, jaekaubandus-, teenindus-, meelelahutus-, haridus-, tervishoiu-, transpordi-, hoolekandeseaduste- ja ühiselamute hooned.

²² Energiaauditite ja ehitise ekspertiise toetatakse kuni 50% ulatuses, maksimaalselt 10 000 krooni; rekonstrueerimistööde ehitusprojekte toetatakse kuni 50% ulatuses, maksimaalselt 20 000 krooni.

Tabel 3. KredExi toetused energiaauditile, ehitise ekspertiisile ning ehitusprojektile

Aasta	Toetuse summa (krooni)	Taotluste arv
2003 ²³	999 637	527
2004	2 399 973	1188
2005	1 900 027	689
2006	1 957 534	607
2007	3 549 069	574
2008	3 789 288	573
KOKKU:	14 595 528	4158

Allikas: Riigikontroll KredExi andmetel

Energiaauditite kvaliteet on halb

63. Uurides energiaauditite korraldust Eestis leidis Riigikontroll, et auditite kvaliteet ei vasta ootustele ja vajadustele. Vaatamata sellele, et energiaaudititeid tehakse Eestis juba aastaid, on energiaaudiitorite kvalifikatsioon ebaühtlane ning audititest saadav kasu vähene.

64. Nii töi MKMi tellitud TTÜ analüüs välja, et uuritud 41 auditist on heal tasemel vaid 10%. Mitmel puhul oli auditites hindamata jäänud soe tarbevesi, elektrivarustus, ventilatsioon ja säästu saavutamise abinõude paketi tasuvusaeg ning investeeringu eluiga. Puudusi ilmestasid ilmselged ebakompetentsusest tingitud vead, nagu näiteks pesemisvõimaluse liigina välja toodud „WC“, küttekehana märgitud „metall“ ja ruumi õhuliikumise kiiruseks mõõdetud „5–9 m/s“.

65. Auditite madalat taset kinnitab ka Riigi Kinnisvara AS (edaspidi ka RKAS). RKASi sõnul oli mitmes 2006. ja 2007. aastal tellitud auditis kulutõhusaks energiatarbimise vähendamiseks toodud abinõude paketid ebakohased või puudusid need üldse. Näiteks küttekulude vähendamiseks soovitati ühel juhul investeerida 15 miljonit krooni hoone välispiirete soojustusse, kuid tegelikkuses saavutati sama suur kokkuhoiu efekt lihtsa küttesüsteemi reguleerimisega. Vaid tänu oma spetsialistide kompetentsusele suutis RKAS asjatutest kulutustest hoiduda.

Hoonete energiamärgistus hilineb

66. Kuigi 2009. aasta alguseks peaks energiamärgis olema väljastatud vähemalt kõikidele müüdavatele ja üüritavatele eluruumidele ning paigaldatud nähtavale kohale kõikides suurtes avalikes hoonetes, kehtestas MKM energiamärgise väljaandmise korra alles 17.12.2008. Loetelu avalikest hoonetest, kus märgis peab olema silmatorkavasse kohta välja pandud, kinnitas valitsus 30.12.2008 ehk kõigest kaks päeva enne ELi üleminekuperioodi lõppu.

67. Õigusaktide hilinemine on kaasa toonud energiamärgiste väljastamise hilinemise. Kui 2008. aasta lõpu seisuga oli Eestis 226 561²⁴ elamut kokku 679 969 eluruumiga, siis seisuga 01.04.2009 on energiamärgis väljastatud vaid 209-le²⁵ elamule, mis katab 14 309 (vt joonis 4) ehk

²³ Toetati ehitise ekspertiise ning ehitusprojekte.

²⁴ EHRi andmetel; neis on kokku 679 969 eluruumi.

²⁵ EHRi andmetel olemasolevatele ehitistele väljastatud märgised; ei sisalda energiaarvutusel (nt projekteeritavad või oluliselt rekonstrueeritavad elamud) põhinevaid energiamärgiseid (seisuga 01.04.2009 on selliseid väljastatud kahele elamule).

kõigest 2% eluruumide koguarvust. Veelgi halvem aga on olukord üle 1000 m² suuruste avalike hoonetega, milliseid on hinnanguliselt 15 000, aga riikliku ehitisregistri (edaspidi *EHR*) andmetel pole ühelegi neist märgist väljastatud ning seega on täitmata seadusest tulenev kohustus paigaldada energiamärgis kõigile nähtavasse kohta.

68. Kuigi esimesed energiamärgised väljastati juba vahetult pärast määruse vastuvõtmist, oli näiteks Tallinnas 2009. aasta jaanuari lõpuks väljastatud energiamärgis kõigest 6 elamule, mis hõlmas kokku 460 eluruumi²⁶.

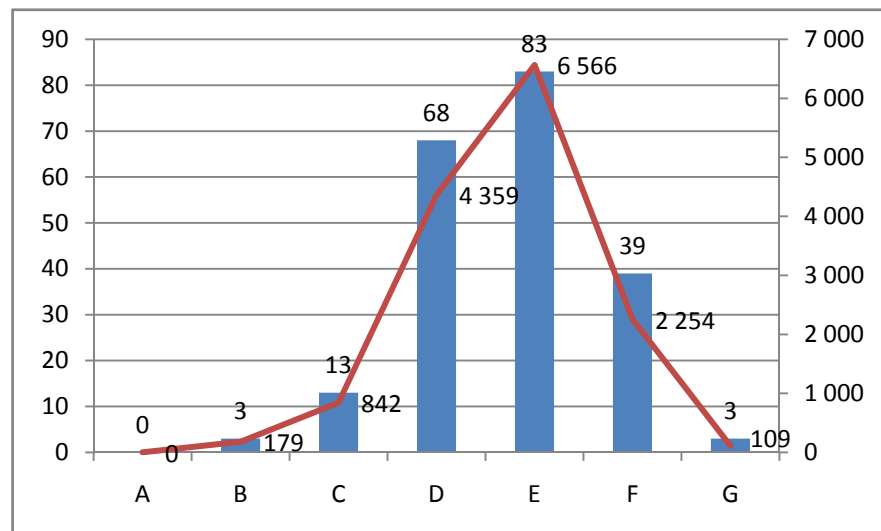
69. Kui Maa-ameti andmetel tehti jaanuaris 2009 Tallinnas eluhoonetega hoonestatud maa ja korteriomandina võõrandatud eluruumide ostu-müügi tehinguid 291, siis kinnistusraamatu ja EHRi andmete võrdlusel ilmnis, et energiamärgist polnud väljastatud ühelegi nendest elamutest.

70. Esimesed väljastatud energiamärgised aga kinnitavad Eesti kodude suurt energiakulukust (vt joonis 5 ja tabel 4) ning vajadust säästumeetmeid rakendada. EHRi andmetel tarbivad 209-st energiamärgisega elamust 125 ehk 60% üle 200 kWh ruutmeetri kohta aastas (energiaklassid E, F ja G). Kui lugeda ebatõhusaks ka maju, mille energiatarve on üle 150 kWh/m² aastas²⁷, saame ülemäära kulukate korterelamute arvuks kogunisti 193 ehk 92%.

Kas teadsite, et

ehitatavate hoonete energiakulu ei tohi ületada korterelamutes 150 ning väikemajades 180 kWh/m² aastas.

Joonis 5. Elamute (vasak telg) ja eluruumide (parem telg) energiklassid.

Allikas: Riigikontroll EHRi andmetel seisuga 01.04.2009

²⁶ EHRi andmetel.

²⁷ Vastavalt Vabariigi Valitsuse 20.12.2007 määrusele nr 258 „Energiatõhususe miinimumnõuded“ ei või ehitatava korterelamu energiakulu ruutmeetri kohta ületada 150 kWh aastas.

Tabel 4. Elamu energiaklassidele vastav energiakulu

Elamu energiaklass ²⁸	Korterelamu kWh/(m ² ·a)	Väikeelamu kWh/(m ² ·a)
A	kuni 100	kuni 120
B	101–120	121–130
C	121–150	131–150
D	151–200	151–190
E	201–250	191–250
F	251–300	251–320
G	üle 301	üle 321

Allikas: Riigikontroll majandus- ja kommunikatsiooniministri 17.12.2008. a määruse nr 107 „Energiamärgise vorm ja väljastamise kord“ põhjal

Spetsialiste on vähe

71. Lisaks õigusaktide hilinemisele pole MKM suutnud tagada ka piisaval arvul energiaauditoreid ning energiamärgise väljastajaid. Ministeeriumi hinnangul oleks spetsialiste vaja kokku *ca* 200, kuid seisuga 01.04.2009 on neid vaid 61²⁹. Suhtarvuna teeb see iga miljoni elaniku kohta ligikaudu 46 spetsialisti, samas kui näiteks Soomes, kus valdkonnaga on tegeletud juba aastakümneid ning nõudlus sellevõrra väiksem, on vastav number 264 ehk ligi 6 korda suurem.

Järelevalve on nõrk

72. Auditeerides elamute energiasäästu saavutamise eeldusi, leidis Riigikontroll, et järelevalve energiaauditite ja energiamärgiste üle pole piisav. Järelevalve kohustus on pandud küll Tehnilise Järelevalve Ametile, kuid ametnike puuduse tõttu pole seni ühtegi kontrolli tehtud. Energiaauditite järelevalvet raskendab oluliselt ka asjaolu, et MKM pole kehtestanud energiaauditi läbiviimise korda. Küll aga on KredExil energiaauditile toetuse andmiseks nõuded olemas³⁰, kuid need kohalduvad vaid audititele, millele taotletakse toetust.

73. Olukorras, kus elamu energiasäästlikumaks muutmine on seotud suurte investeeringutega, on aga energiaauditi kvaliteet kriitilise tähtsusega. Järelevalve puudulikkus võib viia ka teadlikult ebatõeste andmete esitamisele. Arvestades, et korteri või maja ostu-müügi otsuse langetamisel peaks üheks argumendiks olema ka hoone energiakulukus (energiaklass), võib müüja järelevalve nõrkust ära kasutada ja näidata energiamärgisel tegelikkusest paremaid numbreid, et saada nii eelis teiste müüjate ees.

74. Riigikontrolli hinnangul on probleemid alguse saanud MKMi nõrgast haldussuutlikkusest. Valdonna arendamiseks taotleti küll 2006. aastal ELi toetust³¹, kuid projekti elluviimise hilinemise tõttu jäid vajalikud õigusaktid õigeaegselt välja töötamata ning spetsialistid koolitamata. Nii pidi projekt olema lõpetatud juba 2008. aasta veebruaris, kuid

²⁸ Olemasolevatele elamutele määratud kaalutud energiaerikasutuse klass; ei sisalda energiaarvutusel (nt projekteeritavad või oluliselt rekonstrueeritavad elamud) põhinevaid energiamärgiseid (seisuga 01.04.2009 on selliseid väljastatud kahele elamule).

²⁹ Majandustegevuse registri andmetel; neist 36 võivad teha ka energiaauditit.

³⁰ Nõuded energiaauditile on sätestatud MKMi ja KredExi vahelises lepingus.

³¹ Transition Facility projekt „Support to the development of energy audit practices“ maksumusega 4,5 miljonit krooni (sh omavahendid 580 000 krooni).

hankemenetluse venimise tõttu said 31 energiaaudiitorit kutsekvalifikatsiooni alles 2008. aasta oktoobris ning vajalikud õigusaktid võeti vastu sama aasta detsembrikuus.

75. Spetsialistide defitsiidi leevendamiseks on MKM kehtestanud 2009. aasta lõpuni erandi, mille kohaselt võib energiamärgiseid väljastada ka ehitise ekspertiisi teostaja, ilma et talle oleks omistatud vastav kutsekvalifikatsioon (väljastab Eesti Kütte- ja Ventilatsiooniinseneride Ühendus).

76. Nõuete kehtestamise ning asjatundjate koolitamise viibimist põhjendab MKM ressursside vähesuse ning ELi abirahade taotlemise ajamahukusega. Samas aga pole ministeeriumi hinnangul suuri probleeme uute hoonete (ehitatud alates 2000. aastast) energiatõhususega, sest Eesti kliimas on alati tähtsaks peetud soojapidavust ja kasutatud selle saavutamiseks häid ehitustavasid ning materjale.

77. Riigikontroll juhib tähelepanu asjaolule, et Eestil oli direktiivi nõuete (ekspertide olemasolu ja energiamärgise rakendamine) täitmiseks aega kuus aastat, mis andis piisava ajavaru ressursside planeerimiseks ja vastavate projektide elluviimiseks.

78. Hoonete energiasäästu eelduste hilinemise tõttu on ka säästumeetmete rakendamine edasi lükkunud. Kuna elanikel ja ettevõtetel pole piisavalt ülevaatlikku infot oma elamute energiatarbest ning majanduslikult tasuvatest investeeringutest selle vähendamiseks, siis pole ka piisavalt astutud vajalikke samme olukorra parandamiseks.

79. Riigikontrolli soovitusel majandus- ja kommunikatsiooniministrile:

- Energiaauditite kvaliteedi ühtlustamiseks kehtestada energiaauditite läbiviimise kord ning tagada piisav järelevalve nõuetest kinnipidamise üle.
- Energiamärgiste kvaliteedi ja usaldusväärsuse kindlustamiseks korraldada piisav järelevalve energiamärgiste väljastamise üle; tagada hoonetele, mille kasulik pind on üle 1000 m² ja mis on seotud suurte rahvahulkade kogunemisega, energiamärgise paigaldamine silmatorkavasse kohta.
- Tagada piisava arvu (vähemalt 200) pädevate energiasäästu spetsialistide koolitamine.

Majandus- ja kommunikatsiooniministri vastus:

MKM on olulisel määral panustanud energiaauditite tava arendamisse Eestis. Leiame, et tänaseks on konkurents erinevate teenusepakkujate vahel kasvanud küllaldaselt suureks: 23.05.2009 seisuga oli Majandustegevuse registris 44 erinevat energiaaudititega tegelevat isikut. Tellijal, kelle teadmised tellitava töö sisust on suhteliselt tagasihoidlikud, on raske orienteeruda erinevate pakkumiste vahel. MKM jagab veendumust, et täiendava regulatsiooni rakendamine enamlevinud energiaauditite puhul on õigustatud ning oleme juba kavandamas järgnevaid samme selles suunas.

Järelevalvet nõuetest kinnipidamise üle saab korraldada läbi Tehnilise Järelevalve Ameti juba täna.

Energiamärgiste paigaldamine suurtele avalikkusele ligipääsetavatele hoonetele on vajalik. Regulatsiooni abil arendatava nõudluse puhul peame oluliseks vältida teenuse turgu destabiliseerivaid otsuseid, mille tulemusena võiks nõudlus teenuse järele kasvada või kahaneda väga järsult. Väga oluliseks peame riigiasutuste eeskuju energiamärgiste hankimisel ja väljapanekul.

Järelevalvet energiamärgise väljastamise korra nõuetest kinnipidamise üle saab korraldada läbi Tehnilise Järelevalve Ameti juba täna.

Energiasäästu spetsialistide koolitamise vajadust reguleerib energiasäästualase nõustamise teenuste turg. Energiamärgiste väljastamise ja energiaauditite teostamise teenuse kättesaadavuse tagamiseks ei ole hädavajalik väga arvukas vastutavate spetsialistide ring: piisab, kui ettevõttes on 1–2 vastutavat spetsialisti, kes vaatavad läbi mitme teise töötaja töö. Sarnaselt toimivad ka näiteks kinnisvara hindamisega tegelevad spetsialistid ja ettevõtted, atesteeritud hindajaid on Eestis ligikaudu sada ning teenuse kättesaadavus oli piisav ka kinnisvaraturu kõrge aktiivsuse aegadel.

Energiasäästu põhimõtete rakendamine riigisektoris

80. Energia tarbimise edukaks piiramiseks peab riik lisaks otsestele toetusmeetmetele ka motiveerima kodanikke ja ettevõtteid eeskuju abil. Selleks, et lõpptarbijad muudaksid oma sissejuurdunud tarbimisharjumusi ja investeeriksid tõhusamatesse tehnoloogiatesse, peab eelkõige riik ise olema säästlik ning haldama riigi vara energiasäästu põhimõtteid silmas pidades.

81. Ka Euroopa Liit peab avaliku sektori energiasäästlikkust väga oluliseks. Rõhutatakse, et energiatõhususe parandamise eest vastutav asutus peab tagama avaliku sektori eeskujuliku majandamise, mis lisaks otsesele maksumaksja raha kokkuhoiule julgustab ka tavatarbijaid kasutusele võtma säästumeetmeid.

82. Riigi peamised võimalused avaliku halduse ülesannete täitmisel kuluvat energiat kokku hoida ning eeskuju näidata on seotud riigihangetel energiasäästlikumate teenuste ja kaupade eelistamisega ning hoonete energiatarbe vähendamisega.

Riigihangetel ei kasutata energiasäästu võimalusi

83. Riigihangete suurt mahtu ja avalikkuse teadlikkuse tõstmist silmas pidades on EL kohustanud liikmesriike rakendama hangetel energiatõhususe põhimõtteid. Nii näeb direktiiv ette, et alljärgnevast loendist tuleb riigihangete tingimustes kasutada vähemalt kahte meetet:

- a) energiasäästu saavutamist soodustavate finantsinstrumentide kasutamine;
- b) sõidukite ja seadmete ostmisel energiatõhususe arvestamine, kuluefektiivsuse tagamiseks kasutada võimaluse korral

- olelustersükli minimeeritud kulude analüüsi või võrdlevaid meetodeid;
- c) seadme energiatarbe tõhususe arvestamine seadme igas olekus, sh ooterežiimil;
 - d) olemasolevate seadmete ja sõidukite asendamine või täiendamine punktides b ja c kirjeldatud seadmetega;
 - e) energiaauditite teostamine ja neist tulenevate soovitude rakendamine kuluefektiivsuse parandamiseks;
 - f) energiatõhusate hoonete või nende osade ostmise või rentimine; ostetud või renditud hoonete või nende osade asendamine või täiendamine, eesmärgiga muuta need energiatõhusamaks.

84. Lisaks kohustuslike meetmete rakendamisele eeldab Riigikontroll, et riigihangetel peab ehitustööde, autode ja arvutite hankemääratluses (hanke nimetus) ning pakkumuse edukaks tunnistamise alustes (valikukriteerium) selgesõnaliselt viitama energiasäästuprintsiipide kasutamisele. See võimaldab pakkujal kiiresti tuvastada, et osta soovitakse just säästlikku toodet ning et energiatõhususe aspekt on hankelepingu oluline osa³². Nii näiteks võiks sõiduauto ostu hanke nimetus olla „kütusesäästliku auto liisimine“ ning majanduslikult soodsaima pakkumise hindamiskriteeriumina toodud muu hulgas „auto keskmine kütusekulu“.

Riigihangetel pole rakendatud energiasäästu põhimõtteid

85. Auditeerides riigihangete korraldust leidis Riigikontroll, et energiasäästu võimalused on jäänud kasutamata. Riigihangetel pole tehtud kohustuslikuks vähemalt kahte punktis 82 toodud meetmest. Samuti pole hanke nimetustes ja valikukriteeriumides viidatud energiasäästuprintsiipide kasutamisele.

Kas teadsite, et

riigihangete arv oli 2007. aastal 7398 kogumaksumusega 19,8 miljardit krooni.

86. Riigikontroll analüüsis auditi käigus 119 riigihanget³³ kogumaksumusega ligi 2 miljardit krooni. Uuritud hangetega soetati hoonete ehitustöid (41 hanget), autosid (19 hanget) ja arvuteid (59 hanget).

87. Analüüsi tulemusena selgus, et vaid kahel hankel ehk 1,7% juhtudest oli tuvastatav energiasäästu hindamiskriteeriumi kasutamine. Tegemist oli Siseministeeriumi ning Veterinaar- ja Toiduameti 85 sõiduauto soetamisega summas 14,1 miljonit krooni, kus parima pakkumuse väljaselgitamiseks arvestati muu hulgas ka autode kütusekulu. Kuigi ka nende hangete nimetustes³⁴ puudus viide energiasäästlikkusele, on see siiski samm õiges suunas.

88. Seega näitas audit, et energiasäästu põhimõtteid rakendatakse vaid üksikute riigihangete korral. Riigikontrolli hinnangul on sedavõrd halb olukord tingitud asjaolust, et riigihangete seadus ja juhend mitte ei kohusta, vaid üksnes võimaldab vastavaid põhimõtteid hangetel kasutada. Nii on seadusega jäetud hankija ülesandeks kasutada rahalisi vahendeid

³² Euroopa Komisjoni „Keskonnahoidlik ostmine. Keskonnahoidlike riigihangete käsiraamat“ punkt 3.1.2.

³³ 2007. aastal avatud hankemenetlusega läbiviidud hanked Riigihangete registri andmetel.

³⁴ Siseministeeriumi hanke nimetus oli „Sõiduautode kasutusrendile võtmine“ ning Veterinaar- ja Toiduameti hanke nimetus „Uute sõiduautode ost kasutusrendiga“.

säästlikult ja otstarbekalt, kuid nõuded energiasäästu põhimõtete rakendamiseks puuduvad.

Riik ei rakenda hoonete haldamisel energiasäästu põhimõtteid

89. Riik saab energiasäästu põhimõtete levikule kaasa aidata lisaks riigihangetele ka eeskujuliku hoonete haldamisega. Selleks peab riigil olema ülevaade hoonete energiakulutustest ning analüüsitud nende vähendamise kuluefektiivseid võimalusi. Avalikkuse teadlikkuse tõstmiseks ning eeskju näitamiseks peab kõikidele üle 1000 m² pinnaga avaliku sektori hoonetele 1. jaanuarist 2009 olema nähtavale kohale paigaldatud energiamärgis.

90. Riigisektoril on hooneid kokku 5302, neist 601 on Rahandusministeeriumi andmetel pinnaga üle 1000 m².

91. Riigikontroll uuris, kas Rahandusministeeriumil ja MKMil on ülevaade riigisektori hoonete energiatarbimisest. Selgus, et rahalises vääringus on energiale (elekter, soojus) tehtud kulutused küll olemas, kuid energia koguste lõikes pole nähtud vajadust andmete kogumiseks ja analüüsimiseks.

92. Ka ministeeriumidel endil on raskusi oma kulutatud energiakoguste arvestusega. Nii suutis vaid kuus ministeeriumi üheteistkümnest esitada Riigikontrollile küsitud andmed. Kuigi kulutatud energia kogused on asutustel olemas, on need enamasti raamatupidamises vastavatel kuluarvetel ning eraldi arvestust nende üle ei peeta.

93. RKASil on oma hallatavatest riigisektori hoonetest tunduvalt parem ülevaade. RKAS rakendab energiatarbimise seire süsteemi, mis mõningase viivitusega võimaldab siiski väljatöötatud keskmistest erinevaid ja neid ületavaid tarbimisprobleeme kiiresti lahendada. RKASi halduses on umbes 10% riigi hoonetest.

94. RMi plaan kujundada RKASist riigisektori hoonete haldamise kompetentsikeskus, et kinnisvara korraldust parendada, pole senini realiseerunud.

95. Energiamärgise paigaldamist uurides selgus, et tähtaegselt pole üheleegi riigihoonetele märgist paigaldatud. Ka riiklikust ehitisregistrist (edaspidi *ehitisregister*) 01.04.2009 tehtud päring kinnitas, et riigihoonetele pole märgiseid väljastatud.

Probleemide põhjused

96. Riigihangete halva korralduse ning hoonete energiämärgistuse hilinemise põhjusena näeb Riigikontroll valdkonna koordineerimatust. Kuigi nii Rahandusministeerium kui ka MKM tunnistavad probleemide olemasolu, ei võta kumbki juhtrolli ning vastutust riigisektori energiasäästu korraldamisel.

97. Rahandusministeeriumi seisukoha järgi on kogu energiasäästu valdkond MKMi vastutusallas, sest energeetika, sh energiasäästu küsimused on MKMi lahendada.

98. MKMi hinnangul aga on riigisektori juhtimine Rahandusministeeriumi kui riigi halduspoliitika koordineerija ülesanne,

Riigil puudub ülevaade oma hoonete energiatarbest

Energiämärgiseid pole riigihoonetele paigaldatud

Energiasäästu ühtne juhtimine riigisektoris puudub

sest MKMil puuduvad hoovad teiste ministereeriumide hoonete haldamise ja riigihangete korralduse muutmiseks.

99. Nii ongi ühtse vastutaja puudumine põhjustanud olukorra, kus riik ei lähtu hoonete haldamisel ning riigihangete korraldamisel energiasäästu põhimõtetest. Riigikontrolli hinnangul ei suuda riik, kui ta eeskuju ei näita, piisavalt veenda avalikkust energia kokkuhoiu vajaduses ning motiveerida tavainimesi ning ettevõtjaid tegema kulutusi energia tõhusamaks kasutamiseks.

100. Riigikontrolli soovitused rahandusministrile:

- Võtta Rahandusministeeriumile riigisektori energiasäästu eest vastutaja roll.
- Algatada koostöös MKMiga riigihangete seaduse muutmine ning teha hangetel kohustuslikuks energiasäästu põhimõtete rakendamine.
- Kehtestada andmete kogumise süsteem riigi energiakulutuste jälgimiseks ning analüüsida säästumeetmete rakendamise võimalusi.
- Tagada kõikidele üle 1000 m² pinnaga riigihoonetele energiamärgise paigaldamine.

Rahandusministri vastus:

Rahandusministeerium nõustub auditis esitatud väitega, et riigil on piisavalt võimalusi avaliku halduse ülesannete täitmiseks kuluva energia kokkuhoidmiseks ning eeskuju näitamiseks eelkõige riigihangetel energiasäästlikumate asjade ostmisega ja teenuste ning ehitustööde tellimisega hoonete ehitamiseks, mille energiatarve on oluliselt väiksem.

Samas jääb Rahandusministeerium seisukohale, et energiasäästu küsimused seonduvalt ehitustegevusega ja nõuetega projekteerimisele, energiaauditid, energiamärgiste väljaandmise kord ja vorm, energiatõhususe miinimumnõuete kehtestamine ja nende täitmise jälgimine, seadmete energiatõhususele esitatavad nõuded kuuluvad Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi vastutusalasse (ehitusseadus, ehitusseaduse alusel kehtestatud majandus- ja kommunikatsiooniministri 20. detsembri 2007 määrus nr 258 energiatõhususe miinimumnõuete kohta, sh nõuete kohta energiaarvutuse sooritamisele ja tulemuste esitamisele, seadmete energiatõhususe seadus).

Rahandusministeerium ei saa võtta omale avaliku sektori energiasäästu eest vastutaja rolli, küll aga on igati oma pädevuse piires avaliku sektori energiasäästu meetmete rakendamisel kaasa aitamas.

Mis puudutab riigihangete seadust (RHS) ja riigihangete direktiive, siis sätestavad need eelkõige nõuded hankemenetluse korraldamisele (kuidas hankija ostab asju, tellib teenuseid või ehitustöid), aga ei kirjuta ette, mida hankija peab ostma või tellima. See ei tähenda, et RHS ei anna võimalusi esitada hanke objektiga seotud keskkonnahoidlikke nõudeid, nõudeid energiatarbimisele ja tõhususele, nõuda vastavushindamist, teha ettekirjutusi ehitiste projekteerimisele. Sellised võimalused annab kehtiva RHSi §32, mis avab hanke objekti ehk hankelepingu eseme olemuse ja

hankija esitatud nõuded sellele. Riigihangete seadusega ei saa kohustada hankijaid ostma mingite kindlate näitajatega toodet, teenust või ehitustööd, küll aga peab hankija lähtuma igal juhul eriseadustega või muude õigusaktidega kehtestatud nõuetest (näiteks ehitusseadus, energiatõhususe miinimumnõuete määrus, seadmete energiatõhususe seadus).

Rahandusministeerium kavandab 2009. aastal välja töötatavates RHSi muudatustes spetsiaalselt ära märkida nii energiatõhususe nõuete arvestamise kui ka sotsiaalsete kaalutluste arvessevõtmise võimaluse riigihankel, kuigi see on ka praegu kehtiva RHSi kohaselt võimalik.

Üldisematest meetmetest rääkides on võimalik strateegiliste arengukavade koostamise, täiendamise, elluviimise, hindamise ja aruandluse korras, mida reguleerib Vabariigi Valitsuse 13. detsembri 2005. a määrus nr 302, sätestada, et strateegiliste arengukavade koostamisel tuleb arvestada ka energiatõhususe aspektidega.

Kui rääkida riigi kinnisvara valitsemisest, siis riigi kinnisvarategevuse strateegias (heaks kiidetud septembris 2007) on energiasäästlikkus üks läbivaid aspekte ja strateegia üks peaeesmärke. Strateegias konkreetseid sihttasemeid energiakulutuste osas toodud ei ole. Sellel suunal on laiemalt võttes kaks tegevusliini, esiteks investeringute tegemisel (hoonete ehitamisel) keskkonnaaspekti, sh energiasäästlikkuse arvesse võtmine ja teiseks info kogumise alustamine riigi kinnisvara poolt tarbitavate energiakulutuste kohta.

Nõustume Riigikontrolli arvamusega, et riigi tegevus kinnisvara energiakasutuse analüüsimisel ei ole olnud senini piisavalt süsteemne ja tulemuslik.

Rahandusministeerium on asunud tervikliku riigi kinnisvara korralduse süsteemi loomisele, mis hõlmab ka riigi hoonete energiakulutuste jälgimist.

Rahandusministeerium on välja töötanud uue riigivaraseaduse eelnõu, mis on edukalt läbinud kooskõlastusringid ja praeguse seisuga riigikogu menetluses. Seaduse jõustumine annab kindlama aluse energiasäästu andmete kogumise süsteemi rakendamisele ja süsteemsemale, professionaalset haldamist võimaldavale kinnisvara korraldamise süsteemile.

Riigivaraseaduse eelnõu kohaselt minnakse riigi kinnisvara detsentraliseeritud valitsemiselt üle uuele terviklikule juhtimissüsteemile, milles Rahandusministeeriumil on riigi kinnisvarapoliitika kujundajana oluline roll. Tervikliku kinnisvarakorralduse eesmärk on saavutada senisest efektiivsem riigi kinnisvarakeskkonna arendus, haldamine ja korrashoid. Uue riigivaraseaduse jõustumisel tekib riigivara valitsejatel kohustus korraldada kinnisvara korrashoidu, lähtudes üldtunnustatud kinnisvara korrashoiu põhimõtetest, ja pidada hoonestatud kinnisvara kohta hooldusraamatut ning kuluarvestust objektide lõikes. Seadusega kehtestatud põhimõtete järgimise hindamiseks peab riigivara valitseja kord viie aasta jooksul tellima auditi hoonestatud kinnisvara kasutamise otstarbekuse kohta.

Rahandusministeeriumi ülesanne on välja töötada ja Vabariigi Valitsusele kinnitamiseks esitada riigi kinnisvarakeskkonnas rakendatavad kvaliteedi-, pinnakasutus- ja kulunormid, samuti arendada ja hallata riigi kinnisvararegistrit. Riigi kinnisvararegistri näol luuakse uus infosüsteem, mis annab täieliku ülevaate riigile kuuluvast ja riigi poolt kasutatavast kinnisvarast ja mille andmete abil on võimalik analüüsida riigi kinnisvara kasutamise otstarbekust. Registri üheks osaks on planeeritud nn hooldusraamatu plokk, kus registreeritakse muu hulgas hoonete energiakasutusega seotud andmed ja energiamärgise olemasolu. Seega on riigi kinnisvararegistri rakendumisel võimalik jälgida ja analüüsida riigi kinnisvaraga seotud energiakasutust ja teha ettepanekuid energia säästmiseks.

Rahandusministeerium ei saa võtta juhtrolli ja vastutust kogu avaliku sektori energiasäästu korraldamisel, kuna ministeeriumi pädevuses on vaid riigi omandis olevate varade haldamine.

Rahandusministeeriumi pädevuses on vastutada vaid riigi omandis olevate varade eest, omavalitsuste varade eest riik vastutada ei saa. Riigi ja avaliku sektori samastamine on aruandes esinev süstemaatiline ebatäpsus: ka punktides 90, 93 ja 94 tuleks avaliku sektori asemel viidata riigile. Riigi kinnisvarakeskkonna tõhusa haldamise seiskohast oleks tõesti väga ratsionaalne, kui kogu avaliku sektori kinnisvarakeskkonna eest vastutaks üks ministeerium, kuid täna selline õiguslik regulatsioon puudub. Seetõttu ei saa Rahandusministeerium võtta ka juhtrolli ja vastutust avaliku sektori energiasäästu korraldamisel, küll aga saab Rahandusministeerium võtta vastutuse riigi omandis oleva hoonestatud kinnisvara energiasäästu korraldamisel.

Riigikontrolli märkus: Tulenevalt rahandusministri selgitusest täpsustas Riigikontroll aruande sõnastust, viidates kokkuvõttes ning punktides 90, 91, 93, 94 ja 100 avaliku sektori asemel riigisektorile.

Rahandusministri vastus: Energiamärgise paigaldamine kõikidele üle 1000 m² pinnaga riigihoonetele ei ole vajalik ega otstarbekas. Enne energiamärgise paigaldamist tuleb märgistamisnõudega hoonete nimekirja täpsustada, et vältida asjatuid kulutusi.

Riigikontrolli aruande punktis 100 on esitatud soovitusena rahandusministrile tagada kõikidele üle 1000 m² pinnaga riigihoonetele energiamärgis. Energiamärgise paigaldamine kõikidele riigi omandis olevatele üle 1000 m² suurustele hoonetele ei ole kohustuslik. Vabariigi Valitsuse 30. detsembri 2008. a määrusega nr 194 on kehtestatud loetelu suurte rahvahulkade kogunemisega seotud üle 1000-ruutmeetrise kasuliku pinnaga sisekliima tagamisega hoonete liikidest, mille puhul on energiamärgise olemasolu nõutav. Vastavalt nimetatud määruse §2 lõikele 1 on energiamärgis nõutav kasutamise otstarbe järgi järgmistes üle 1000-ruutmeetrise kasuliku pinnaga sisekliima tagamisega hoonetes:

- 1) büroo- ja administratiivhooned;
- 2) ärihooned (hotellid, muud majutushooned, toitlustushooned, jaekaubandushooned ja teenindushooned);
- 3) avalikud hooned (meelelahutus-, haridus-, tervishoiu- ja muud avalikud hooned);
- 4) transpordihooned;

5) ühiselamute hooned.

Energiamärgise paigaldamise nõudega hoonete nimekiri vajab täpsustamist. Aruande punktis 90 on viidatud, et Rahandusministeeriumi andmetel on avaliku sektori üle 1000 m² suuruse pinnaga hoonete arvuks 601. Selle arvu puhul on tegemist riigi omandis olevate kõikide üle 1000 m² suuruste hoonetega, millest kindlasti mitte kõik ei vasta määruuses viidatud kasutusele (ei ole n-õ avalikud hooned), samuti ei jää kõik hooned riigi omandisse, kuna ei ole riigile vajalikud. Esitatud arv on ligikaudne, kuna olemasoleva riigivararegistri andmete kvaliteet on halb ja vajab täpsustamist.

Rahandusministeerium koostöös RKASga on viimas läbi riigi hoonestatud kinnisvara inventuuri, mille käigus kogutakse andmed riigile kuuluva hoonestatud kinnisvara hulga, kasutusintensiivsuse, seisukorra, korrashoiukulude jms kohta. Inventuuri tulemuste abil täpsustatakse riigile vajaliku hoonestatud kinnisvara kogum ja riigile vajalikud hooned, mille heaperemehelik haldamine tuleb Rahandusministeeriumil tagada, mh vastutada nende hoonete energiasäästlikkuse eest. Riigile kuulub ka hulk hooned, millest suur osa on halvas seisukorras ja oleks otstarbekas lammutada või võõrandada, nende hoonete energiasäästlikkuse tagamisele ei ole mõistlik kulutusi teha. Esialgsetele andmetele tuginedes jääb riigi omandis olevate energiamärgise nõudega hoonete arv alla 400. Teiste avaliku sektori omandis olevate hoonete kohta (KOV, avalik-õiguslikud juriidilised isikud) Rahandusministeeriumil ülevaade puudub. Inventuuri aruande lõpptähtajaks on 30.11.2009, selleks ajaks on selgunud ka esialgne riigile vajalike varade nimekiri.

Energia tarbimisandmete kogumiseks ning töötlemiseks on vaja täpsemaid juhtnõore.

Riigivaraseadusega luuakse õiguslik alus riigi kinnisvaraga seotud energiakasutuse analüüsiks, kuid ka Rahandusministeerium on kogenud, et energiatarbimise info kogumise meetodika vajab täpsustamist. Ühtsete juhtnõõride (meetodika) puudumine on üks oluline põhjus, miks energiatarbimise info kogumine ei ole seni õnnestunud, nagu sellele on viidatud ka aruande punktis 90. Rahandusministeeriumi ja RKASi poolt läbi viidava riigi hoonestatud kinnisvara inventuuri käigus sooviti koguda andmeid ka hoonete energiatarbimise kohta, kuid sellest loobuti, kuna RKASi kogemusele tuginedes peeti eesmärgi mitte realiseeritavaks. Peamise põhjusena nimetas RKAS andmete ühtse kogumise meetodika puudumist. Andmeid on võimalik saada nende hoonete osas, kus energiat ostetakse teenuse pakkujalt, kes koos rahalise kuluga väljastab info ka tarbitud energiakoguste lõikes. Nendes hoonetes, kus energiat toodetakse kohapeal või ostetakse mõnelt väiksemalt teenusepakkujalt, ei ole võimalik energiakoguste infot saada. Samuti on probleemiks, et energiakoguste ja kulu info esitatakse tellijale hoonekomplekside (kinnistute) kaupa, mitte hoonete kaupa, seega oleks vaja täpsemaid juhiseid ka energiakoguste hoonetele jagamise osas.

Energiaagentuuri loomise ettepaneku osas, mida on kajastatud kontrolliaruande eelnõu punktides 52, 53 ja 43, on Rahandusministeerium seisukohal, et esmalt tuleb välja selgitada vajalike ülesannete elluviimiseks parim alternatiiv – võimalusel olemasolevate organisatsioonide baasil – ja lisada organisatsioonilise korralduse optimeerimise lähtekohad või põhimõtted. Vastav seisukoht räägiti

2009. a veebruaris läbi nii Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kui ka Riigikantselei strateegiabürooga. Sellest seisukohast tulenevalt muutis Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium Rahandusministeeriumi ettepanekul ka Energiamajanduse riikliku arengukava aastani 2020 eelnõu (mis on Riigikogus menetlemisel, http://www.riigikogu.ee/?page=en_vaade&op=ems&eid=565539&u=20090522095539), mille praeguses eelnõus on punktis 2.3 meetmena 3.2 toodud „Optimaalse organisatsioonilise korralduse väljatöötamine energiaspektori arendamiseks ja heitmekaubandusega tegelemiseks”.

/allkirjastatud digitaalselt/

Tarmo Olgo
Tulemusauditi osakonna peakontrolör

Riigikontrolli soovitused ja auditeeritu vastused

Riigikontroll andis auditi põhjal Majandus- ja Kommunikatsiooniministriumile ning Rahandusministriumile mitmeid soovitusi. Majandus- ning kommunikatsiooniminister ning rahandusminister saatsid 26. mail 2009 oma vastused Riigikontrolli soovitustele.

Riigikontrolli soovitused	Majandus- ja kommunikatsiooniministri ning rahandusministri vastused
<p>Energia kokkuhoidu lõpptarbimises soodustab sihtprogramm vähe</p> <p>54. Soovitused majandus- ja kommunikatsiooniministritele:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Töötada välja energia tarbimise ja energiatarbimise tõhususe hindamiseks vajalike andmete kogumise ning töötlemise kord. (p-d 33, 45–47, 53) ■ Planeerida valdkonna arendamiseks piisav inim- ja rahaline ressurss ning tagada energiaagentuuri loomine kavandatud ajal (juuli 2010). (p-d 48–49, 52–53) ■ Kasutada senisest ulatuslikumalt energiasäästuprintsiipe ELi toetuste jagamisel. (p 41) ■ Täiendada ESPd järgmiselt: <ol style="list-style-type: none"> a) määrata mõõdetav ja tähtajaline säästueesmärk, mis oleks kooskõlas ka ELi nõuete ning soovitustega; (p-d 43–44) b) kavandada meetmed, mis annaksid energiahulgas mõõdetava kokkuhoiu; (p-d 27, 36, 38–39, 41–42, 50) c) kavandada säästumeetmed ELi soovitatud sektorite põhised, pidades silmas ka kulutõhusust (p 38–40, 53). 	<p>Majandus- ja kommunikatsiooniministri vastus:</p> <p>Energiasäästupoliitika tulemuslikkuse analüüs on oluline ja MKM jätkab tegevust selle laialdasemaks juurutamiseks. Välja on arendatud süsteemid energiatarbimise suundumuste seireks korterelamutes (SA KredEx Energiasäästu Kompetentsikeskus), Ehitisregistrisse kantakse hoone energiamärgise väljastamisel selle energiaklass. Tulenevalt energiateenuste ja energia lõpptarbimise tõhustamise direktiivist 2006/32/EÜ artikli 15 lõikest 2 peab Euroopa Komisjon välja andma õigusakti, mis on täpsemalt kirjeldatud sama direktiivi lisa IV. Oleme teinud mõningaid eelnevaid analüüse „Energiasäästu sihtprogrammi 2007–2013“ (ESP) meetmete ja energiakasutust iseloomustavate andmete seostamiseks ning osalenud ka rahvusvahelises koostöös energiatõhusust iseloomustavate indikaatorite osas. Oleme seisukohal, et Eesti tegevus peab põhinema Euroopa komisjoni juhendile üldiste ja meetmepõhiste indikaatorite kohta. Alles vastava metoodika olemasolul saab luua detailsed alused energiasäästupoliitika tulemuslikkuse seireks.</p> <p>Vahendeid energiasäästupoliitika tulemuslikkuse seireks MKM 2009. aasta eelarves ei ole. Samas püüab MKM leida ressursse tegevuste rahastamiseks, mis aitaksid kaasa senisest paremale energiasäästumeetmete analüüsile. Sellealaseid projekte saab esitada Tarkade Otsuste Fondi ja Euroopa Liidu erageetikaprogrammi Energy Intelligent Europe taotlusvoordele, mõlema puhul on nõutav projektide kaasrahastamine.</p> <p>Vajadus energiasäästu ja taastuvenergia küsimustega tegelevate spetsialistide järele riiklikes struktuurides on viimasel ajal oluliselt tõusnud tulenevalt ülesannetest EL direktiivides (eelkõige kehtivad hoonete energiatõhususe ning energiateenuste ja lõpptarbimise tõhustamise direktiivid ning kehtimahakkavad EL kliima- ja erageetikapaketi direktiivid) ning siseriiklikest ülesannetest („Energiasäästu sihtprogrammi 2007–2013“ rakendamine, erageetikale ette nähtud EL struktuurivahendite rakendamine). Näiteks on erageetikasse suunatud EL struktuurivahendite mahud võrreldes eelmise finantsperioodiga 2004–2006 kasvanud enam kui 30 korda. MKM peab riigi energiaagentuuri loomist põhjendatuks, kuid nendib selle ülesande keerukust riigi eelarvest tulenevatest piirangutest. Riigikogu menetluses olev „Energiamajanduse riikliku arengukava aastani 2020“ hõlmab meeted 3.2 „Optimaalse organisatsioonilise korralduse väljatöötamine energiassektori arendamiseks ja heitmekaubandusega tegelemiseks“.</p> <p>Rahandusministrium töötas EL struktuurifondide meetme tingimuste väljaarendamise algusjärgus välja eraldi juhendi projektide läbivate valikukriteeriumide kohta. Mõningad juhendis välja pakutud kriteeriumid kajastavad üksikprojekti mõju säästva arengu ja kohaliku elukeskkonna seisukohast. Otseselt on neid kriteeriume silmas peetud „Elukeskkonna arendamise rakenduskava“ erageetika prioriteedi meetmete väljaarendamisel. Muudel puhkudel võib hinnang projekti keskkonnamõjule ja energiatõhususe näitajatele kajastuda kaudsemalt üldiste hindamiskriteeriumide koosseisus. Horisontaalse hindamiskriteeriumina energiasäästlikkuse arvestamine on tervitatav, kuid arvestades struktuurifondidest rahastatavate meetmete väga laia ulatust, on mõistlik energiasäästlikkuse arvestamine projektide keskkonnamõju hindamise kriteeriumide koosseisus.</p> <p>Mõõdetavate ja tähtajaliste eesmärkide seadmine saab toimuda paralleelselt programmi elluviimise tulemuslikkuse seire meetodite arendamisega. Kahtlemata on mõõdetavate ja tähtajaliste eesmärkide püstitamine vajalik tõendamaks ESP otstarbekust ning eraldatud ressursside kasutamise otstarbekuse hindamiseks. Mõõdetavate ja tähtajaliste eesmärkide seadmine on kavas enamjaolt üksikute meetmete tasandil, üldisel tasandil on ESP-s juhitud energiateenuste ja energia lõpptarbimise tõhustamise direktiivi eesmärgist saavutada rakendatud energiasäästumeetmete tulemusena aastatel 2008–2016 9%-line energia kokkuhoid.</p> <p>MKM on arvamisel, et energiasäästule suunatud investeeringutega seotud meetmete osatähtsust tuleb ESP-s tõsta, energiasäästu spetsialistide arvu suurendamise ja teavitustegevuse kõrval tuleb panustada otseselt mõõdetavalt energiasäästu andvate projektide realiseerimisse. ESP ümbervaatamine ja esitamine Euroopa komisjonile on nõutav juunis 2011.</p>

Riigikontrolli soovitus	Majandus- ja kommunikatsiooniministri ning rahandusministri vastused
	<p>Jagame seisukohta, et horisontaalselt ülesehituselt ESP-s tuleb liikuda sektoripõhisemale ESP ülesehitusele. Arvestades hoonete suurt ja tööstuse pigem tagasihoidlikku osatähtsust energiatarbimises võib Eesti tingimustes olla ka õigustatud mõningal määral horisontaalsem ESP ülesehitus. ESP vertikaalne ülesehitus (sektorite kaupa) on tõenäoliselt tulemuslikum, kuid nõuab selgelt rohkem inimressurssi ESP elluviimisel.</p>
<p>Hoonete energiatarbe vähendamise eeldused on hilinenud</p> <p>79. Soovitused majandus- ja kommunikatsiooniministrile:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Energiaauditite kvaliteedi ühtlustamiseks kehtestada energiaauditite läbiviimise kord ning tagada piisav järelevalve nõuetest kinnipidamise üle (p-d 63–65, 72–78). ▪ Energiamärgiste kvaliteedi ja usaldusvääruse kindlustamiseks korraldada piisav järelevalve energiämärgiste väljastamise üle; tagada hoonetele, mille kasulik pind on üle 1000 m² ja mis on seotud suurte rahvahulkade kogunemisega, energiämärgiste paigaldamine silmatorkavasse kohta. (p-d 66–69, 72–78) ▪ Tagada piisava arvu (vähemalt 200) pädevate energiasäästu spetsialistide koolitamine (p-d 71, 74–77). 	<p>Majandus- ja kommunikatsiooniministri vastus:</p> <p>MKM on olulisel määral panustanud energiaauditite tava arendamisse Eestis. Leiame, et tänaseks on konkurents erinevate teenusepakkujate vahel kasvanud küllaldaselt suureks: 23.05.2009 seisuga oli Majandustegevuse registris 44 erinevat energiaaudititega tegelevat isikut. Tellijal, kelle teadmised tellitava töö sisust on suhteliselt tagasihoidlikud, on raske orienteeruda erinevate pakumiste vahel. MKM jagab veendumust, et täiendava regulatsiooni rakendamine enamlevinud energiaauditite puhul on õigustatud ning oleme juba kavandamas järgnevaid samme selles suunas.</p> <p>Järelevalvet nõuetest kinnipidamise üle saab korraldada läbi Tehnilise Järelevalve Ameti juba täna.</p> <p>Energiämärgiste paigaldamine suurtele avalikkusele ligipääsetavatele hoonetele on vajalik. Regulatsiooni abil arendatava nõudluse puhul peame oluliseks vältida teenuse turgu destabiliseerivaid otsuseid, mille tulemusena võiks nõudlus teenuse järele kasvada või kahaneda väga järsult. Väga oluliseks peame riigiasutuste eeskuju energiämärgiste hankimisel ja väljapanekul.</p> <p>Järelevalvet energiämärgiste väljastamise korra nõuetest kinnipidamise üle saab korraldada läbi Tehnilise Järelevalve Ameti juba täna.</p> <p>Energiasäästu spetsialistide koolitamise vajadust reguleerib energiasäästualase nõustamise teenuste turg. Energiämärgiste väljastamise ja energiaauditite teostamise teenuse kättesaadavuse tagamiseks ei ole hädavajalik väga arvukas vastutavate spetsialistide ring: piisab, kui ettevõttes on 1–2 vastutavat spetsialisti, kes vaatavad läbi mitme teise töötaja töö. Sarnaselt toimivad ka näiteks kinnisvara hindamisega tegelevad spetsialistid ja ettevõtted, atesteeritud hindajaid on Eestis ligikaudu sada ning teenuse kättesaadavus oli piisav ka kinnisvaraturu kõrge aktiivsuse aegadel.</p>
<p>Riigihangetel ei kasutata energiasäästu võimalusi; riik ei rakenda hoonete haldamisel energiasäästu põhimõtteid</p> <p>100. Soovitused rahandusministrile:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Võtta Rahandusministeeriumile riigisektori energiasäästu eest vastutaja roll. (p-d 96–99) ▪ Algatada koostöös MKMiga riigihangete seaduse muutmine ning teha hangetel kohustuslikuks energiasäästu põhimõtete rakendamine. (p-d 85–88) ▪ Kehtestada andmete kogumise süsteem riigi energiakulutuste jälgimiseks ning analüüsida säästumeetmete rakendamise võimalusi. (p-d 91–93) ▪ Tagada kõikidele üle 1000 m² pinnaga riigihoonetele energiämärgiste paigaldamine (p 95). 	<p>Rahandusministri vastus:</p> <p>Rahandusministeerium nõustub auditis esitatud väitega, et riigil on piisavalt võimalusi avaliku halduse ülesannete täitmiseks kuluva energia kokkuhoidmiseks ning eeskuju näitamiseks eelkõige riigihangetel energiasäästlikemate asjade ostmise ja teenuste ning ehitustööde tellimisega hoonete ehitamiseks, mille energiatarve on oluliselt väiksem.</p> <p>Samas jääb Rahandusministeerium seisukohale, et energiasäästu küsimused seonduvad ehitustegevusega ja nõuetega projekteerimisele, energiaauditid, energiämärgiste väljaandmise kord ja vorm, energiatõhususe miinimumnõuete kehtestamine ja nende täitmise jälgimine, seadmete energiatõhususele esitatavad nõuded kuuluvad Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi vastutusalasse (ehitusseadus, ehitusseaduse alusel kehtestatud majandus- ja kommunikatsiooniministri 20. detsembri 2007 määrus nr 258 energiatõhususe miinimumnõuete kohta, sh nõuete kohta energiaarvutuse sooritamisele ja tulemuste esitamisele, seadmete energiatõhususe seadus).</p> <p>Rahandusministeerium ei saa võtta omale avaliku sektori energiasäästu eest vastutaja rolli, küll aga on igati oma pädevuse piires avaliku sektori energiasäästu meetmete rakendamisel kaasa aitanud.</p> <p>Mis puudutab riigihangete seadust (RHS) ja riigihangete direktiive, siis sätestavad need eelkõige nõuded hankemenetluse korraldamisele (kuidas hankija ostab asju, tellib teenuseid või ehitustöid), aga ei kirjuta ette, mida hankija peab ostma või tellima. See ei tähenda, et RHS ei anna võimalusi esitada hanke objektiga seotud keskkonnahoidlikke nõudeid, nõudeid energiatarbimisele ja tõhususele, nõuda vastavushindamist, teha ettekirjutusi ehitiste projekteerimisele. Sellised võimalused annab kehtiva RHSi §32, mis avab hanke objekti ehk hankelepingu eseme olemuse ja hankija esitatud nõuded sellele. Riigihangete seadusega ei saa kohustada hankijaid ostma mingite kindlate näitajatega toodet, teenust või ehitustööd, küll aga peab hankija lähtuma igal juhul eriseadustega või</p>

Riigikontrolli soovitused	Majandus- ja kommunikatsiooniministri ning rahandusministri vastused
	<p>muude õigusaktidega kehtestatud nõuetest (näiteks ehitusseadus, energiatõhususe miinimumnõuete määrus, seadmete energiatõhususe seadus).</p> <p>Rahandusministeerium kavandab 2009. aastal välja töötatavates RHSi muudatustes spetsiaalselt ära märkida nii energiatõhususe nõuete arvestamise kui ka sotsiaalsete kaalutluste arvessevõtmise võimaluse riigihankel, kuigi see on ka praegu kehtiva RHSi kohaselt võimalik.</p> <p>Üldisematest meetmetest rääkides on võimalik strateegiliste arengukavade koostamise, täiendamise, elluviimise, hindamise ja aruandluse korras, mida reguleerib Vabariigi Valitsuse 13. detsembri 2005. a määrus nr 302, sätestada, et strateegiliste arengukavade koostamisel tuleb arvestada ka energiatõhususe aspektidega.</p> <p>Kui rääkida riigi kinnisvara valitsemisest, siis riigi kinnisvarategevuse strateegias (heaks kiidetud septembris 2007) on energiasäästlikkus üks läbivaid aspekte ja strateegia üks peaeesmärke. Strateegias konkreetseid sihttasemeid energiakulutuste osas toodud ei ole. Sellel suunal on laiemalt võttes kaks tegevusliini, esiteks investeeeringute tegemisel (hoonete ehitamisel) keskkonnaaspekti sh energiasäästlikkuse arvesse võtmine ja teiseks info kogumise alustamine riigi kinnisvara poolt tarbitavate energiakulutuste kohta.</p> <p>Nõustume Riigikontrolli arvamusega, et riigi tegevus kinnisvara energiakasutuse analüüsimisel ei ole olnud senini piisavalt süsteemne ja tulemuslik.</p> <p>Rahandusministeerium on asunud tervikliku riigi kinnisvara korralduse süsteemi loomisele, mis hõlmab ka riigi hoonete energiakulutuste jälgimist.</p> <p>Rahandusministeerium on välja töötanud uue riigivaraseaduse eelnõu, mis on edukalt läbinud kooskõlastusringid ja praeguse seisuga riigikogu menetluses. Seaduse jõustumine annab kindlama aluse energiasäästu andmete kogumise süsteemi rakendamisele ja süsteemsemale, professionaalset haldamist võimaldavale kinnisvara korraldamise süsteemile.</p> <p>Riigivaraseaduse eelnõu kohaselt minnakse riigi kinnisvara detsentraliseeritud valitsemiselt üle uuele terviklikule juhtimissüsteemile, milles Rahandusministeeriumil on riigi kinnisvarapoliitika kujundajana oluline roll. Tervikliku kinnisvarakorralduse eesmärk on saavutada senisest efektiivsem riigi kinnisvarakeskkonna arendus, haldamine ja korrashoid. Uue riigivaraseaduse jõustumisel tekib riigivara valitsejatel kohustus korraldada kinnisvara korrashoidu, lähtudes üldtunnustatud kinnisvara korrashoiu põhimõtetest, ja pidada hoonestatud kinnisvara kohta hooldusraamatut ning kuluarvestust objektide lõikes. Seadusega kehtestatud põhimõtete järgimise hindamiseks peab riigivara valitseja kord viie aasta jooksul tellima auditi hoonestatud kinnisvara kasutamise otstarbekuse kohta.</p> <p>Rahandusministeeriumi ülesanne on välja töötada ja Vabariigi Valitsusele kinnitamiseks esitada riigi kinnisvarakeskkonnas rakendatavad kvaliteedi-, pinnakasutus- ja kulunormid, samuti arendada ja hallata riigi kinnisvararegistrit. Riigi kinnisvararegistri näol loouakse uus infosüsteem, mis annab täieliku ülevaate riigile kuuluvast ja riigi poolt kasutatavast kinnisvarast ja mille andmete abil on võimalik analüüsida riigi kinnisvara kasutamise otstarbekust. Registri üheks osaks on planeeritud nn hooldusraamatu plokk, kus registreeritakse muu hulgas hoonete energiakasutusega seotud andmed ja energiamärgise olemasolu. Seega on riigi kinnisvararegistri rakendamisel võimalik jälgida ja analüüsida riigi kinnisvaraga seotud energiakasutust ja teha ettepanekuid energia säästmiseks.</p> <p>Rahandusministeerium ei saa võtta juhtrolli ja vastutust kogu avaliku sektori energiasäästu korraldamisel, kuna ministeeriumi pädevuses on vaid riigi omandis olevate varade haldamine.</p> <p>Rahandusministeeriumi pädevuses on vastutada vaid riigi omandis olevate varade eest, omavalitsuste varade eest riik vastutada ei saa. Riigi ja avaliku sektori samastamine on aruandes esinev süstemaatiline ebatäpsus: ka punktides 90, 93 ja 94 tuleks avaliku sektori asemel viidata riigile. Riigi kinnisvarakeskkonna tõhusa haldamise seiskohast oleks tõesti väga ratsionaalne, kui kogu avaliku sektori kinnisvarakeskkonna eest vastutaks üks ministeerium, kuid täna selline õiguslik regulatsioon puudub. Seetõttu ei saa Rahandusministeerium võtta ka juhtrolli ja vastutust avaliku sektori energiasäästu korraldamisel, küll aga saab Rahandusministeerium võtta vastutuse riigi omandis oleva hoonestatud kinnisvara energiasäästu korraldamisel.</p> <p>Riigikontrolli märkus: Tulenevalt rahandusministri selgitusest täpsustas Riigikontroll aruande sõnastust, viidates kokkuvõttes ning punktides 90, 91, 93, 94 ja 100 avaliku sektori asemel riigisektorile.</p> <p>Rahandusministri vastus: Energiamärgise paigaldamine kõikidele üle 1000 m² pinnaga riigihoonetele ei ole vajalik ega otstarbekas. Enne energiamärgise paigaldamist tuleb märgistamisnõudega hoonete nimekiri täpsustada, et vältida asjatuid kulutusi.</p> <p>Riigikontrolli aruande punktis 100 on esitatud soovitusena rahandusministrile tagada kõikidele üle 1000 m² pinnaga riigihoonetele energiamärgis. Energiamärgise</p>

Riigikontrolli soovitus	Majandus- ja kommunikatsiooniministri ning rahandusministri vastused
	<p>paigaldamine kõikidele riigi omandis olevatele üle 1000 m² suurustele hoonetele ei ole kohustuslik. Vabariigi Valitsuse 30. detsembri 2008. a määrusega nr 194 on kehtestatud loetelu suurte rahvahulkade kogunemisega seotud üle 1000-ruutmeetrise kasuliku pinnaga sisekliima tagamisega hoonete liikidest, mille puhul on energiamärgise olemasolu nõutav. Vastavalt nimetatud määruse §2 lõikele 1 on energiamärgis nõutav kasutamise otstarbe järgi järgmistes üle 1000-ruutmeetrise kasuliku pinnaga sisekliima tagamisega hoonetes:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) büroo- ja administratiivhooned; 2) ärihooned (hotellid, muud majutushooned, toitlustushooned, jaekaubandushooned ja teenindushooned); 3) avalikud hooned (meelelahutus-, haridus-, tervishoiu- ja muud avalikud hooned); 4) transpordihooned; 5) ühiselamute hooned. <p>Energiamärgise paigaldamise nõudega hoonete nimekiri vajab täpsustamist. Aruande punktis 90 on viidatud, et Rahandusministeeriumi andmetel on avaliku sektori üle 1000 m² suuruse pinnaga hoonete arvuks 601. Selle arvu puhul on tegemist riigi omandis olevate kõikide üle 1000 m² suuruste hoonetega, millest kindlasti mitte kõik ei vasta määruses viidatud kasutusele (ei ole n-õ avalikud hooned), samuti ei jää kõik hooned riigi omandisse, kuna ei ole riigile vajalikud. Esitatud arv on ligikaudne, kuna olemasoleva riigivararegistri andmete kvaliteet on halb ja vajab täpsustamist.</p> <p>Rahandusministeerium koostöös RKASga on viimas läbi riigi hoonestatud kinnisvara inventuuri, mille käigus kogutakse andmed riigile kuuluva hoonestatud kinnisvara hulga, kasutusintensiivsuse, seisukorra, korrashoiukulude jms kohta. Inventuuri tulemuste abil täpsustatakse riigile vajaliku hoonestatud kinnisvara kogum ja riigile vajalikud hooned, mille heaperemehelik haldamine tuleb Rahandusministeeriumil tagada, mh vastutada nende hoonete energiasäästlikkuse eest. Riigile kuulub ka hulk hooned, millest suur osa on halvas seisukorras ja oleks otstarbekas lammutada või võõrandada, nende hoonete energiasäästlikkuse tagamisele ei ole mõistlik kulutusi teha. Esialgsetele andmetele tuginedes jääb riigi omandis olevate energiamärgise nõudega hoonete arv alla 400. Teiste avaliku sektori omandis olevate hoonete kohta (KOV, avalik-õiguslikud juriidilised isikud) Rahandusministeeriumil ülevaade puudub. Inventuuri aruande lõpptähtajaks on 30.11.2009, selleks ajaks on selgunud ka esialgne riigile vajalike varade nimekiri.</p> <p>Energia tarbimisandmete kogumiseks ning töötlemiseks on vaja täpsemaid juhtnööre.</p> <p>Riigivaraseadusega luuakse õiguslik alus riigi kinnisvaraga seotud energiakasutuse analüüsiks, kuid ka Rahandusministeerium on kogenud, et energiatarbimise info kogumise meetodika vajab täpsustamist. Ühtsete juhtnööride (meetodika) puudumine on üks oluline põhjus, miks energiatarbimise info kogumine ei ole seni õnnestunud, nagu sellele on viidatud ka aruande punktis 90. Rahandusministeeriumi ja RKASi poolt läbi viidava riigi hoonestatud kinnisvara inventuuri käigus sooviti koguda andmeid ka hoonete energiatarbimise kohta, kuid sellest loobuti, kuna RKASi kogemusele tuginedes peeti eesmärgi mitte realiseeritavaks. Peamise põhjusena nimetas RKAS andmete ühtse kogumise meetodika puudumist. Andmeid on võimalik saada nende hoonete osas, kus energiat ostetakse teenuse pakkujalt, kes koos rahalise kuluga väljastab info ka tarbitud energiakoguste lõikes. Nendes hoonetes, kus energiat toodetakse kohapeal või ostetakse mõnelt väiksemalt teenusepakkujalt, ei ole võimalik energiakoguste infot saada. Samuti on probleemiks, et energiakoguste ja kulu info esitatakse tellijale hoonekomplekside (kinnistute) kaupa, mitte hoonete kaupa, seega oleks vaja täpsemaid juhiseid ka energiakoguste hoonetele jagamise osas.</p> <p>Energiaagentuuri loomise ettepaneku osas, mida on kajastatud kontrolliaruande eelnõu punktides 52, 53 ja 43, on Rahandusministeerium seisukohal, et esmalt tuleb välja selgitada vajalike ülesannete elluviimiseks parim alternatiiv – võimalusel olemasolevate organisatsioonide baasil – ja lisada organisatsioonilise korralduse optimeerimise lähtekohad või põhimõtted. Vastav seisukoht räägiti 2009. a veebruaris läbi nii Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kui ka Riigikantslei strateegiabürooga. Sellest seisukohast tulenevalt muutis Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium Rahandusministeeriumi ettepanekul ka Energiamaajanduse riikliku arengukava aastani 2020 eelnõu (mis on Riigikogus menetlemisel, http://www.riigikogu.ee/?page=en_vaade&op=ems&eid=565539&u=20090522095539), mille praeguses eelnõus on punktis 2.3 meetmena 3.2 toodud „Optimaalse organisatsioonilise korralduse väljatöötamine energiaspektori arendamiseks ja heitmekaubandusega tegelemiseks”.</p>

Auditi iseloomustus

Auditi eesmärk

Auditi eesmärgiks on anda hinnang, kas riik toetab piisavalt energia säästlikku kasutamist, et saavutada 2016. aastaks energiasääst 9%.

Hinnangu andmise kriteeriumid

Hinnangu andmisel eeldab riigikontroll, et riik on toetanud piisavalt energia säästlikku kasutamist siis, kui:

1. Energiasäästu valdkonna juhtimine on eesmärgipärane ja toimiv. Selleks hinnatakse, kas:
 - a) riigil on püstitatud selge energiasäästu eesmärk,
 - b) MKM on loonud toimiva juhtimisstruktuuri energiasäästu valdkonna korraldamiseks,
 - c) ESP loob eeldused energiasäästu eesmärkide saavutamiseks.
2. Riik näitab energiatõhususe põhimõtete rakendamisel eeskujut, hankides energiasäästlikke hooneid, autosid ja arvuteid, ning lähtub oma hoonete haldamisel energiatõhususe printsiipidest.
3. Riik on toetuste andmisel seadnud üheks eesmärgiks energiasäästu saavutamise. Selleks peab riik:
 - a) omama ülevaadet kõigist toetusskeemidest, kus arvestatakse ja kus on võimalik arvestada energiasäästu kriteeriume,
 - b) seadma KOVidele riigi investeeringutoetuste andmisel tingimuseks energiatõhususe printsiipide arvestamise, ja
 - c) kasutama riiklike toetusetaotluste hindamisel energiasäästu kriteeriume.
4. Riik tõstab enda ja avalikkuse energiasäästu teadlikkuse taset süsteemselt ja läbimõeldult tegevuskava abil, mis seab teadlikkuse tõstmise eesmärgid ja tegevused eesmärkide saavutamiseks.

Auditi ulatus ja käsitusviis

Auditi raames antakse hinnang Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Rahandusministeeriumi ning Riigi Kinnisvara ASi tegevusele energiasäästu valdkonna korraldamisel. Auditi käigus ei anta hinnangut energiasäästu sihtprogrammi 2000–2005 tulemuslikkusele, kuna selle eesmärgid on saavutatud olenemata programmi meetmete mõjudest.

Auditi lõpetamise aeg:

Mai 2009.

Auditi meeskond:

Tulemusauditi osakonna auditijuht Mart Villems ning audiitorid Lauri-Indrek Tummeleht ja Jana Kase.

Kontaktandmed

Auditi kohta saab lisainfot Riigikontrolli kommunikatsiooniteenistusest
tel +372 640 0704 või +372 640 0777, e-post riigikontroll@riigikontroll.ee

Auditiaruande elektrooniline koopia (pdf) on saadaval koduleheküljel www.riigikontroll.ee.

Auditiaruande kokkuvõte on saadaval ka inglise keeles.

Auditiaruande number Riigikontrolli asjaajamissüsteemis on TAO-2-1.4/09/28.

Riigikontrolli postiaadress on:

Narva mnt 11a
15013 TALLINN
Tel +372 640 0700
Faks +372 661 6012
riigikontroll@riigikontroll.ee